

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

การศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
พ.ศ.2552

©2552

ณัฐวรนนท์ ชนเมธเสขสิทธิ์
สงวนลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
อนุมัติให้การศึกษาเฉพาะบุคคลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต

เรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

ผู้วิจัย นางสาวณัฐวรรณันท์ ชนเมฆเดชศิริ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

[Redacted]
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุบผา เมฆศรีทองคำ)

ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย

[Redacted]
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ปิญโญภณ)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

[Redacted]
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ สุวรรณเพิ่ม)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

[Redacted]
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลักคณา วรศิลป์ชัย)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 19 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2551

ณัฐวรนนท์ ชนเมธเทศสิทธิ์. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, มกราคม 2552, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
(71หน้า)

อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นุสบา เมฆศรีทองคำ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการในองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 7 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลยุทธ์การสื่อสารที่องค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนนั้นประกอบไปด้วย การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน การใช้สื่อมวลชน ได้แก่ หอกระจายข่าว และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นปลิว
2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้แก่ งบประมาณ และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวบ้าน
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน ได้แก่ จำนวนของหอกระจายข่าวที่มีอยู่น้อย มีอายุการใช้งานนาน ทำให้ประสิทธิภาพของเสียงที่ประกาศไม่ชัดเจน และปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่อ่านหนังสือไม่ค่อยออก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุบผา เมฆศรีทองคำ ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนตรวจแก้ไขงานวิจัยได้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเปรียบเสมือนเป็นแสงเทียนที่คอยส่องนำทางให้แก่ผู้วิจัยซึ่งเป็นลูกศิษย์ได้ดีเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพล ปัญญาโสภณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ สุวรรณเพิ่ม ที่เสียสละเวลามาเป็นกรรมการสอบงานวิจัยและได้ให้คำแนะนำต่างๆ แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมารดา ผู้ให้ชีวิตและจิตวิญญาณในการต่อสู้เพื่อฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ตลอดจนขอขอบคุณ สมาชิก อบต.พรหมณี ทุกท่าน เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ที่ให้ความช่วยเหลือจนงานนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ณัฐวรนนท์ ชนเมธเดชสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	1
ขอบเขตของงานวิจัย	3
คำถามของงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	4
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน	6
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา	17
แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนา	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	34
กลุ่มประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	34
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	34
วิธีการเก็บข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35
4 บทวิเคราะห์ข้อมูล	36
ข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	36
ผลการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานตามกลยุทธ์การสื่อสาร	
เพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	41

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	48
ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	49
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	51
สรุปผลการศึกษา	51
อภิปรายผล	53
ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้	55
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	56
บรรณานุกรม	57
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	61
ภาคผนวก ข ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์	67
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว	69
ภาคผนวก ง สถานที่สำคัญของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	70
ภาคผนวก จ ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำคัญในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	71

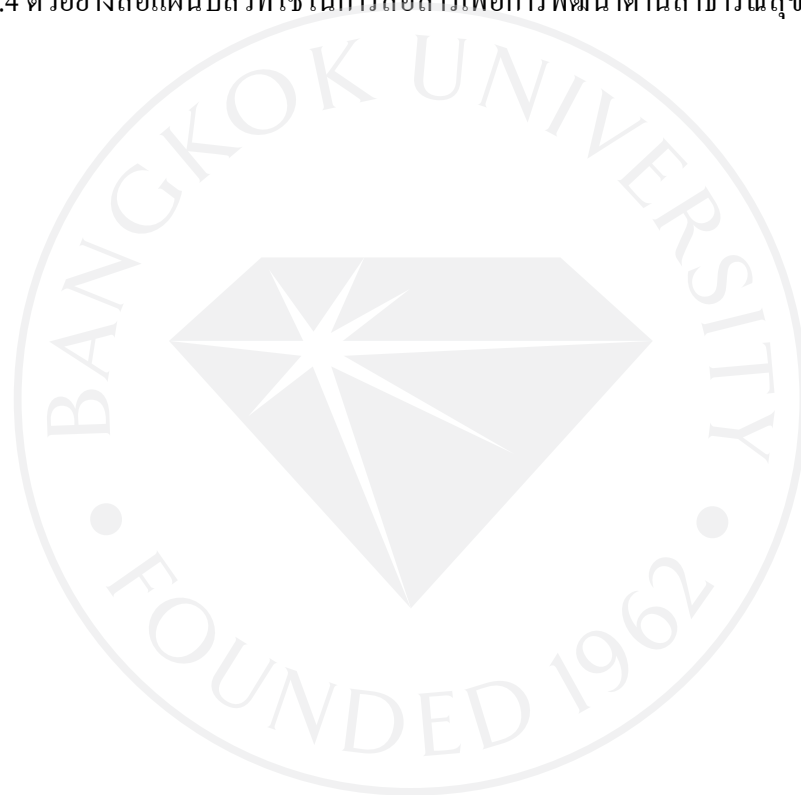
สารบัญตาราง

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลกับสื่อมวลชน	26
ตารางที่ 2.2 ตารางสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33

สารบัญภาพ

ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ในชุมชน : ปัจจัยสำคัญของการพัฒนา	21
ภาพที่ 4.1 แสดงเส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	40
ภาพที่ 4.2 บรรยากาศในการจัดประชุมประชาคม	43
ภาพที่ 4.3 ภาพหอกระจายข่าวในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก	45
ภาพที่ 4.4 ตัวอย่างสื่อแผ่นปลิวที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาด้านสาธารณสุข	47

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุกประเทศในโลกต่างปรารถนาที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศของตนด้วยการใช้วิธีการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไป เพราะแต่ละประเทศจะมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าอยู่พอสมควรแล้วก็จะใช้วิธีการพัฒนาแบบหนึ่ง ส่วนประเทศด้อยพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีฐานะยากจนและยังไม่มี ความเจริญเท่าที่ควร ก็จะใช้วิธีการพัฒนาอีกแบบหนึ่ง จากที่ผ่านๆมาปรากฏว่าวิธีการที่ใช้ในการสร้างสรรค์ความเจริญของประเทศด้อยพัฒนาจะเป็นวิธีการที่เรียกว่า “การพัฒนาชุมชน” ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเพราะเป็นวิธีการแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยการสร้างความเจริญทางด้านวัตถุไปพร้อมๆกับการพัฒนาประชาชนควบคู่ไปด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนกับวัตถุอันจะเป็นการป้องกันปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ (ศรีนลัักษณ์ สวัสดิ์มงคล, 2542)

การพัฒนาชุมชน ริเริ่มมีขึ้นโดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรก โดยที่อังกฤษได้กำหนดโครงการที่จะช่วยเหลือให้ประชาชนในประเทศอาณานิคมได้มีการปกครองตนเองเริ่มแรกที่เดียวประเทศอังกฤษเรียกงานนี้ว่า “การศึกษามวลชน” (Mass Education) ต่อมาในปี พ.ศ.2491 ที่ประชุมสมัชชาผู้รื้อถอนของมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ได้ประชุมกันเรื่อง “การปกครองในแอฟริกา” ได้เสนอให้ใช้คำว่า “การพัฒนาชุมชน” แทนคำว่า “การศึกษามวลชน” ตั้งแต่นั้นมาการพัฒนาชุมชนจึงกลายเป็นงานนโยบายสำคัญของรัฐบาลอังกฤษ โดยถือเป็นงานอันดับแรกที่ต้องทำเพื่อช่วยเร่งเวลาให้ดินแดนทุกแห่งในปกครองอังกฤษมีสิทธิปกครองตนเองเร็วขึ้น งานพัฒนาชุมชนจึงแพร่หลายอยู่ในหมู่อาณานิคมของประเทศอังกฤษ และค่อยๆเริ่มเป็นโครงการแห่งชาติในประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ๆ จนแพร่หลายและขยายออกไปอย่างกว้างขวางสู่ประเทศต่างๆที่กำลังพัฒนาในทุกสาขาของโลก

รามอน แมกไซไซต์ (Ramon Magsaysay อ้างถึงใน ศรีนลัักษณ์ สวัสดิ์มงคล, 2542, หน้า 5) อดีตประธานาธิบดี แห่งฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาของการพัฒนาชุมชนของฟิลิปปินส์และของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การให้ความรู้แก่ประชาชน การให้เครื่องนุ่งห่มและการให้อาหารแก่พวกเขาให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้

ประเทศไทยได้มีการใช้วิธีการพัฒนาชุมชนมาเป็นเวลานาน แต่ที่นับว่าเป็นการพัฒนาชุมชนตามหลักวิทยาศาสตร์ทางสังคมนั้นเริ่มจากสมัยที่มีการตั้งกรมการพัฒนาชุมชนขึ้นในกระทรวงมหาดไทย เมื่อปี พ.ศ. 2505 ซึ่งนับเป็นงานพัฒนาชุมชนที่ใหม่สำหรับประเทศ โดยหน่วยงานหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ของแต่ละจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สถาปนาอบต.และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น โดยราษฎรจะทำการเลือกตั้งผู้แทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าไปเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตตำบลของตน ได้แก่ 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก 2) รักษาความสะอาดของถนนทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอย 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ 7) คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8) บำรุงรักษาศิลปประเพณี ประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและ 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณและบุคลากรให้ตามสมควร รวมทั้งหน้าที่ที่อาจทำในเขตตำบลของตน ได้แก่ 1) น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการเกษตร 2) บำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง 3) บำรุงรักษาทางระบายน้ำ 4) บำรุงรักษาสถานที่ประชุมการกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ 5) การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ 6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร 8) คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพย์สินของที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ อบต. 10) ให้มีตลาดท่าเทียบเรือและท่าข้ามกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์หรือธุรกิจการค้าการท่องเที่ยวและ 11) การผังเมือง (พระราชบัญญัติสถาปนาอบต.และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2542)

องค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้รับการพัฒนาจากทั้งภาครัฐและเอกชนทางด้านการขยายพื้นที่สำหรับสถานที่ราชการ การพัฒนาพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว การสร้างรีสอร์ท หรือโรงแรมในการรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการขยายพื้นที่ในการสร้างสถานศึกษาเพิ่มในเขตตำบลพรหมณี เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนเตรียมทหาร ซึ่งการพัฒนาในเรื่องต่างๆดังกล่าวได้ส่งผลให้อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จะต้องมีการพัฒนาในด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ ระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน และด้านสาธารณสุข ได้แก่ การบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ควบคู่ไปด้วย

เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและมีความเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่มีเพิ่มขึ้น

จากสภาพที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าพื้นที่และความรับผิดชอบของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีอยู่กว้างขวางมาก และอาจส่งผลให้การสื่อสารข้อมูลข่าวสารหรือนวัตกรรมต่างๆ ไปสู่ประชาชนนั้นเป็นไปด้วยความลำบาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในการศึกษา “กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก” ขึ้น ว่าอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีกลยุทธ์อะไรในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาเพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ มากำหนดนโยบายในการดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

ขอบเขตของงานวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกกับเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนโดยครอบคลุมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณสุขของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

คำถามของงานวิจัย

1. อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้กลยุทธ์การสื่อสารอะไรในการพัฒนาชุมชน
2. ปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
3. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีอะไรบ้าง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
3. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง องค์การที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา ด้านสาธารณสุขและด้านสาธารณสุขในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาชุมชนในเขตตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก โดยครอบคลุมในด้านสาธารณสุข ได้แก่ ระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน และด้านสาธารณสุข ได้แก่ การบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

กลยุทธ์การสื่อสาร หมายถึง วิธีการสื่อสารที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้ในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อสิ่งพิมพ์

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง วิธีการสื่อสารที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้ในการพัฒนาชุมชนในด้านสาธารณสุข ได้แก่ ระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน และด้านสาธารณสุข ได้แก่ การบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน หมายถึง จำนวนของหอกระจายข่าว และแผ่นปลิวที่จะทำให้เกิดความไม่สะดวกต่อการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอสาระที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนา และตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดของแต่ละตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ ความหมายของการพัฒนาชุมชน แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน เป้าหมายในการพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

ในเรื่องการพัฒนาชุมชน มีนักวิชาการทั้งของไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนาชุมชน คือการเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนาหรือไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดีงามหรือเจริญ) กล่าวคือ เป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่างๆของชุมชนจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้

พิทยา สายหู (2534) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน จากสภาพเดิมไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือตนเอง จากความต้องการของประชาชนในชุมชนเองเป็นสำคัญ

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ(2543) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ ขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนรวมให้ดีขึ้นด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง และหากเป็นไปได้ก็ควรจะเป็นความคิดริเริ่มของชุมชนเอง หากความคิดริเริ่มเช่นนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้ ก็ต้องใช้วิธีการกระตุ้น และเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ขบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง

รัชดาภรณ์ ชาญชาคริตพงศ์ (2543) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนาความคิด ความสามารถของประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชน ให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการนำเอาการบริการของรัฐบาลผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2531 อ้างถึงใน หฤทัย ปัญญาวุธตระกูล, 2548, หน้า 16) กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ในฐานะต่างๆ ดังนี้

1. ฐานะเป็นขบวนการ หมายถึงขบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังจากประชาชน
2. ฐานะเป็น โครงการ หมายถึงโครงการที่ช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้านสามารถใช้บริการต่างๆ ของรัฐให้เป็นประโยชน์
3. ฐานะเป็นวิธีการ หมายถึงวิธีการที่กระทำกับงานจริงๆ และวิธีการดังกล่าวจะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือไม่ ก็ต่อเมื่อรู้ว่างานดังกล่าวนั้นกระทำโดยวิธีใด
4. ฐานะเป็นกระบวนการ หมายถึงกระบวนการแห่งการกระทำทางสังคมซึ่งประชาชนในชุมชนร่วมกันวางแผนและลงมือกระทำเองตามความต้องการของชุมชน โดยใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนให้มากที่สุด

ปีเตอร์ ดู ซูทอย (Peter Du Soutoy, 1962 อ้างถึงใน พัทยา สายหู, 2534, หน้า 10) ให้ความหมายว่า การพัฒนาชุมชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกรรมวิธีทั้งหมดที่ใช้ในการสร้างความเจริญในท้องถิ่น เป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็น ได้ชัดแตกต่างออกไปโดยประกอบด้วย การช่วยตนเอง การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน และพิจารณาถึงลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี และลักษณะอื่นๆของชุมชนนั้นเป็นส่วนรวม

โรเบิร์ต (Robert, 1979 อ้างถึงใน ปณิธา รื่นบันเทิง, 2542, หน้า 20) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชน คือ ความพยายามของประชาชนที่จะปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน และความสามารถของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วม มีทิศทางของตนเอง และมีความพยายามร่วมกันในกิจกรรมของชุมชน

แซนเดอร์ (Sanders, 1958 อ้างถึงใน สุรพล กาญจนะจิตรา, 2531, หน้า 7) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีความหมาย 4 แบบ อันได้แก่ กระบวนการ วิธีการ โครงการ และขบวนการ

- การพัฒนาชุมชนในทัศนะที่มองเป็นกระบวนการ (Process) มีลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวหน้า จากสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นกระบวนการที่เป็นกลางและเป็นวิทยาศาสตร์ซึ่งมีความหมายและค่อนข้างแน่ชัดใน

ความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงจากภาวะเอกาธิปไตยไปสู่ประชาธิปไตย จากภาวะที่ต่างคนต่างอยู่เป็นทุกคนร่วมมือกัน มีการร่วมมือร่วมใจกันของทุกคนเพื่อให้เกิดสิ่งที ทุกคนหวังร่วมกันได้

- การพัฒนาชุมชนในทัศนะที่มองเป็นวิธีการ (Method) ซึ่งประกอบไปด้วย กระบวนการและวัตถุประสงค์ จึงมีลักษณะที่มรรควิธีไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทาง เป็นวิธีการทำงานวิธีหนึ่ง หรือขั้นตอนการดำเนินงานชุดหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยมุ่งทำงานตาม ภาวะการณ์ต่างๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามเจตจำนงของผู้ใช้วิธีการนี้ ได้แก่ รัฐบาล เอกชน หรือประชาชน วิธีการนี้ถือว่าเป็นกระบวนการที่จะบรรลุเป้าหมายในเชิงบวกหรือลบของชุมชน โดยขึ้นอยู่กับเกณฑ์การตัดสินใจ เพื่อเป้าหมายที่ต้องการให้บรรลุผลสำเร็จ

- การพัฒนาชุมชนในทัศนะที่มองเป็น โครงการ (Program) ประกอบไปด้วย วิธีการ และเนื้อหา มีลักษณะเป็นการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการที่ เข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกด้าน เช่น การเกษตร นันทนาการ อุตสาหกรรม สาธารณสุขและ สวัสดิการ เป็นต้น โดยเน้นกิจกรรมที่ได้ดำเนินงาน

- การพัฒนาชุมชนในทัศนะที่เป็นขบวนการ (Movement) ซึ่งประกอบไปด้วย โครงการ และการเคลื่อนไหวที่มีพลัง ทำให้ประชาชนมารวมตัวกันมีพลังในการคล้อยตามหรือ ต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่ง การพัฒนาจึงมีการเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การจัดตั้งสถาบัน มุ่งองค์การด้วย ตนเอง ดังนั้น ผู้เข้าร่วมขบวนการจะต้องมีความเชื่อมั่นและศรัทธาที่แน่วแน่

สรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การพัฒนาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการช่วยตนเอง เพื่อนบ้าน และชุมชนให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี ขึ้น โดยการร่วมมือกันระหว่างประชาชนกับรัฐบาล การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่นำเอาบริการ ของรัฐบาลผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ ดีขึ้น

1.2 แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

ปณิธา รื่นบรรเทิง (2542) กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนไว้ว่าจะต้อง ประกอบไปด้วย

1. ความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน

แนวคิดนี้เกิดจากความเชื่อที่ว่า การพัฒนาที่ได้ผลดีที่สุดและถาวรที่สุดนั้น ควรเกิดจากพลังและขีดความสามารถของชุมชนที่ได้ผลึกกำลังกัน ผสมผสานกับการสนับสนุน จากการปกครองแห่งรัฐ การที่จะทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการฝ่ายเดียวนั้น นอกจากจะ ยากที่จะประสบความสำเร็จและผลไม่มั่นคงถาวรแล้วยังอาจนำไปสู่การขยายช่องว่างและความ

ขัดแย้งระหว่างพลังทั้งสองฝ่ายได้ ความร่วมมือระหว่างชุมชนและรัฐ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนนี้จึงประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ประการ คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนับสนุนของรัฐ

2. การช่วยเหลือตนเอง

คือ การสนับสนุนให้ประชาชนมีขีดความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ ไม่ต้องคอยพึ่งพาคนอื่น การช่วยตนเอง หมายถึง ประชาชนสามารถเข้ามาปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สามารถเข้าแก้ไขข้อขัดข้องส่วนรวมของชุมชน ฉะนั้น จึงเป็นการระดมสรรพกำลังทั้งปวงของชุมชน ไม่ว่าจะป็นกำลังคนหรือทรัพยากรอื่นๆ เข้าสู่การปฏิบัติงาน แต่อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า เป็นการช่วยเหลือตนเองตามลำพัง เพราะสรรพกำลังดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดแตกต่างกันไปตามสภาพของแต่ละชุมชน จึงต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายๆ ฝ่ายด้วย ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อหนึ่ง

3. ความริเริ่มของชุมชน

การที่ประชาชนจะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ จะต้องได้รับการนำความคิดที่ถูกต้องจนมีทักษะและศรัทธาต่อการพัฒนาในแง่บวก จนถึงขั้นที่สามารถแสดงความคิดที่ริเริ่มและจัด โครงการพัฒนาได้โดยมิต้องรอรัฐเข้ามากระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา เพราะความคิดที่มาจากภายนอกชุมชน อาจไม่ตรงต่อความต้องการและปัญหาของชุมชนที่แท้จริง และมักจะไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

4. ความต้องการของชุมชน

ปัญหาและความต้องการของชุมชนนั้นเป็นผลผลิตของวัฒนธรรม โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมของชุมชนเอง ในขณะที่วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนกำลังเปลี่ยนแปลง ความต้องการของชุมชนมีแนวโน้มที่จะแตกต่างไปจากเดิม ในชุมชนแบบดั้งเดิมที่ไม่มีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากนัก ความต้องการของชุมชนมักเป็นรูปของการเน้นเรื่องการบริโภค (Consumption Oriented) แต่ในชุมชนที่ทันสมัยและมีการติดต่อกับสังคมภายนอกได้อยู่ตลอดเวลา นั้น ความต้องการของชุมชนจะมีลักษณะเด่นในเรื่องของการพัฒนา (Development Oriented) อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้จะต้องมีความยืดหยุ่นและเคลื่อนไหวปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. ความสมดุลในการพัฒนา

ทัศนะหนึ่งของความสมดุลในการพัฒนาชุมชน การพัฒนาความต้องการของประชาชนจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ด้วยพลังความสามารถของชุมชนเองและขีดความสามารถของรัฐ ส่วนอีกทัศนะหนึ่งคือ จุดเน้นของงานพัฒนาที่ว่า การพัฒนาทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมจะต้องได้สัดส่วนและสอดคล้องกัน

6. การศึกษาตลอดชีวิต

การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้างความรู้และทักษะมุ่งที่จะให้ประชาชนที่รับผิดชอบดำรงตนอยู่ในสังคมประชาธิปไตยอันก้าวหน้ามีความปรารถนาที่จะดำรงชีวิตอยู่ในระดับและรูปแบบที่ดีกว่า หนทางที่จะทำเช่นนั้นได้ก็จะต้องอาศัยความร่วมมือกับประชาชน ส่งเสริมความสนใจในกลุ่มและสนใจชุมชนที่อาศัยอยู่

7. การพัฒนาชุมชน เป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ

ปัญหาของชุมชนหรือประเทศไม่อาจแก้ไขด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะ แต่จะต้องเป็นการประสานการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจะมีการประสานงานของวิธีการหลายวิธีและหลายด้าน ในการศึกษาปัญหาของชุมชนก็เช่นเดียวกัน จะพบว่าปัญหานั้นมีต้นตอมาจากหลายสาเหตุ หลายปัจจัย จึงต้องดำเนินการแก้ไขด้วยวิธีการต่างๆ หลายด้านพร้อมกันไป การกำหนดวิธีการแก้ปัญหของชุมชนจึงต้องหิบบกปัญหานั้นมาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนซึ่งด้วยมุมมองหลายมุมมอง

กรมการพัฒนาชุมชน (2530) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน โดยเน้นที่ตัวบุคคลเป็นหลักไว้เป็นข้อๆ ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง
2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิและสามารถที่จะกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนไปในทิศทางที่ตนต้องการ
3. บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้วย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนะ ประพฤติปฏิบัติและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้

4. มนุษย์ทุกคนมีพลังในเรื่องความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ๆ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ ถ้าพลังที่ซ่อนเร้นเหล่านั้นได้รับการพัฒนา

5. การพัฒนาพลังจิตความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของบุคคล ชุมชนและรัฐ

คินแฮม(Dunham ,1958 อ้างถึงใน จีรพรธ กัญจนะจิตรา, 2541, หน้า 10) กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนก็คือ การรวมกำลังกันดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น และดำเนินงานไปในแนวทางเดียวกัน โดยการทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกต้องอาศัยความร่วมมือกันของราษฎรในชุมชนนั้นในการช่วยตัวเอง และร่วมกันดำเนินงาน แต่ทั้งนี้ก็ต้องได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยราชการด้วย

ดังนั้น สรุปได้ว่า แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน คือแนวความคิดที่มุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาความเป็นอยู่ของชุมชนในปัจจุบันให้ดีขึ้น โดยราษฎรกับหน่วยงานราชการจะต้องประสานความร่วมมือระหว่างกันและกันภายใต้พื้นฐานการช่วยเหลือตนเองของราษฎรเป็นหลัก

1.3 หลักการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2532) กล่าวถึง หลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ไว้ว่า

1. ต้องยึดหลักความมีศักดิ์ศรี และศักยภาพของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด นักพัฒนาต้องเชื่อมั่นว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพที่จะใช้ความรู้ ความสามารถที่จะปรับปรุง พัฒนาตนเองได้ จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิดวางแผนเพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวของเขาเองนักพัฒนาควรเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม

2. ต้องยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน นักพัฒนาต้องยึดมั่นเป็นหลักการสำคัญว่าต้องสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งตนเองได้ โดยการสร้างพลังชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนรัฐบาลจะช่วยเหลือ สนับสนุนอยู่เบื้องหลัง และช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม

4. ต้องยึดหลักประชาธิปไตย ในการทำงานพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มด้วยการ พุดคุย ประชุม ปรึกษาหารือร่วมกัน คิดร่วมกัน ตัดสินใจ และทำร่วมกัน รวมถึงรับผิดชอบ ร่วมกันภายใต้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย องค์การ สหประชาชาติ ซึ่งได้กำหนดหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชนไว้ 10 ประการ คือ 1) ต้อง สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน 2) ต้องเป็น โครงการเอนกประสงค์ที่ช่วย แก้ปัญหาได้หลายด้าน 3) ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปพร้อมๆ กับการดำเนินงาน 4) ต้องให้ ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ 5) ต้องแสวงหาและพัฒนาให้เกิดผู้นำในท้องถิ่น 6) ต้องยอมรับ ให้โอกาสสตรี และเยาวชนมีส่วนร่วมใน โครงการ 7) รัฐต้องเตรียมจัดบริการให้การสนับสนุน 8) ต้องวางแผนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพทุกระดับ 9) สนับสนุนให้องค์กรเอกชน อาสาสมัครต่าง ๆ เข้ามีส่วนร่วม 10) ต้องมีการวางแผนให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนที่สอดคล้อง กับความเจริญในระดับชาติด้วย

ทะนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2534 อ้างถึงใน รัชดาภรณ์ ชาญชากริตพงษ์, 2543, หน้า44)

กล่าวว่าหลักของการพัฒนาชุมชนประกอบด้วย

1. หลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องเชื่อมั่น ว่าประชาชนนั้นมีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถที่แฝงเร้นอยู่ในตัว สามารถที่จะปรับปรุง พัฒนาตนเองได้จึงต้องให้โอกาสประชาชนในการคิด วางแผน เพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้วยตัวเอง นักพัฒนาควรจะเป็นเพียงผู้กระตุ้น แนะนำ ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้ใช้ ศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุด

2. หลักการพึ่งตนเองของประชาชน โดยนักพัฒนาจะต้องยึดมั่นว่านโยบายการ พัฒนาชนบทและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องการสนับสนุนให้ประชาชน พึ่งตนเองได้ ซึ่งสามารถที่จะทำกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาบางประเภทได้ โดยอาศัยการ ช่วยเหลือของตนเองหรือหมู่บ้านเป็นหลัก ส่วนรัฐบาลนั้นจะคอยช่วยเหลือสนับสนุนอยู่ เบื้องหลังและช่วยเหลือในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน

3. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และ ติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือโครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชน เป็นการให้โอกาสแก่ ประชาชนในชุมชนหรือหมู่บ้านได้ร่วมกิจกรรมตั้งแต่เริ่มคิด จนกระทั่งถึงการติดตาม ประเมินผลของการทำกิจกรรมทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการ ดำเนินงาน อันเป็นการปลูกจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม

4. หลักประชาธิปไตยในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จะต้องริเริ่มด้วยการ ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันและร่วมกันคิด ตัดสินใจว่าจะทำอะไร เมื่อตกลงกันแล้วก็ร่วมกันทำ โดยมอบหมายให้แต่ละคนได้รับผิดชอบร่วมกัน งานจะได้มาจากประชาชนในชุมชนเอง ไม่ได้มาจากการถูกสั่งให้ นักพัฒนาจะไม่ใช้วิธีการออกคำสั่ง แต่จะต้องให้การศึกษา ชักชวน เสนอความเห็นให้ประชาชนพิจารณา วิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผลและหาข้อสรุปตัดสินใจ แก้ปัญหาเอง โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2548) กล่าวถึงหลักการสำคัญที่เป็นรากฐานของการดำเนินงาน พัฒนาชุมชนว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ

1. ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชน กิจกรรมทุกกิจกรรมและทุกขั้นตอน จะต้องเกิดจากการคิด ตัดสินใจ วางแผน และดำเนินการโดยประชาชน นักพัฒนาต้องไม่เป็นผู้กำหนดกิจกรรม แผนงาน หรือโครงการไว้ล่วงหน้า แต่นักพัฒนามีหน้าที่กระตุ้นให้ชาวบ้าน กล้าคิด สามารถค้นหาปัญหา ความต้องการ และตัดสินใจริเริ่มโครงการต่างๆ ได้เอง ซึ่งการที่ นักพัฒนาทำได้จำเป็นต้องเข้าไปหาประชาชน กระตุ้นช่วยเหลือโดยใช้มาตรการต่าง ๆ (การฝึกอบรมการประชุมกลุ่มอภิปราย กลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาท ฯลฯ) ให้ชาวบ้านกล้าคิด กล้าแสดงออก โดยนักพัฒนาอาจให้ข้อมูลหรือการชี้แนะที่จำเป็น เพื่อประกอบการตัดสินใจ ของชาวบ้าน โดยทั่วไป วิธีการกระตุ้นช่วยเหลือให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มนั้นจะประกอบไปด้วย วิธีการต่างๆ ดังนี้

1.1 การให้การศึกษา ทำได้ทั้งในระบบ (การจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการ) และนอกระบบ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์

1.2 การอภิปรายกลุ่ม โดยมีการรวมกลุ่มกันระหว่างคนที่สนใจ หรือ คนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน โดยนักพัฒนาต้องกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มมีการอภิปรายแสดง ความคิดเห็น แลกเปลี่ยนแนวคิด และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยต้องสร้างบรรยากาศในการประชุมให้มีความเป็นมิตร ให้เกียรติและเคารพความเห็นซึ่งกันและกัน การลงมติจะต้อง เป็นไปโดยไม่มีอิทธิพลครอบงำ และควรให้สมาชิกส่วนใหญ่พอใจ

1.3 การสาธิต เป็นวิธีที่จะแสดงให้เห็นถึงขั้นตอน และผลของการ ปฏิบัติ โดยอาจเป็นวิธีการใหม่ๆ ที่ชาวบ้านยังไม่รู้จัก หรือรู้จักแล้วแต่ยังทำไม่ได้ หลักสำคัญ ในการสาธิตให้เกิดผล ก็คือจะต้องมีทรัพยากรหรือผู้สาธิตที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ และเรื่องที่สาธิตต้องตรงกับความต้องการ เกิดประโยชน์ และประชาชนสามารถนำไปปฏิบัติได้

1.4 การประชุม เป็นการเรียกประชุมให้ชาวบ้านมารับทราบข่าวข้อมูล ความรู้หรือเพื่อปรึกษาหารือ กันในการจัดกิจกรรมการพัฒนา

1.5 การจัดนิทรรศการ เป็นการนำสิ่งของ กระบวนการและอุปกรณ์ต่างๆ มาแสดงให้เห็น เพื่อให้ผู้ชมได้เห็นและเกิดความคิดที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งนี้การจัดนิทรรศการที่ดีนั้น ผู้จัดจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ในปัจจุบันการจัดนิทรรศการใหญ่ๆ ระดับชาติ จะใช้บริษัทเอกชนที่เป็นมืออาชีพเป็นผู้จัด ซึ่งผลที่ได้จะเกิดความสวยงาม น่าดู เช่น นิทรรศการสินค้า OTOP

1.6 ทักษะศึกษา เป็นวิธีการที่ใช้มาในปัจจุบัน มีการนำประชาชนกลุ่มหนึ่งไป ดูงานยังต่างพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความรู้ และความคิด ได้เห็นแบบอย่างที่มี คนทำและประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็แรงกระตุ้นให้นำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ปัจจุบันวิธีนี้เป็นที่แพร่หลาย และนิยมของชาวบ้านมาก ชาวบ้านกลุ่มต่าง ๆ มีการเดินทางไปดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์กัน มีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน เช่น เครือข่ายกลุ่มทอผ้าในเขตจังหวัดภาคเหนือ สิ่งสำคัญที่ต้องพิจารณาคือ วิธีการที่ทำแล้วประสบความสำเร็จในพื้นที่หนึ่ง อาจใช้ได้หรือใช้ไม่ได้กับอีกพื้นที่หนึ่งก็ได้ ดังนั้นผู้ที่จะนำไปใช้จะต้องพิจารณาและปรับใช้ให้เหมาะสมกับชุมชนของตน

1.7 การรณรงค์ เหมาะสำหรับกิจกรรมที่ต้องการเร่งรัดให้เกิดผลสำเร็จในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความรู้ โฆษณา ประชาสัมพันธ์อย่างดีในระดับหนึ่งถึงความจำเป็น และลักษณะกิจกรรมนั้นให้ชาวบ้านรับรู้ รับทราบ เมื่อมีการเริ่มดำเนินการ ชาวบ้านจะได้ให้ความร่วมมือ การรณรงค์นั้นอาจใช้วิธีเกลี้ยกล่อม การสร้างกระแส นิยมรักชาติ การให้ผู้นำที่มีอิทธิพลเป็นผู้ริเริ่มทำก่อนเป็นตัวอย่าง รวมไปถึงการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เสียงตามสาย ป้ายประกาศ ใบปลิว การแสดงมหรสพ ฯลฯ

2. หลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วม การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ จะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรักผูกพันต่อโครงการนั้น ๆ จะช่วยเน้นย้ำให้เกิดความรู้สึกว่าโครงการนั้นเป็นความรับผิดชอบและเกิดจากน้ำพักน้ำแรงของพวกเขาเอง ซึ่งในกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้น ประชาชนจะมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 มีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและศึกษาสาเหตุของปัญหา
ขั้นตอนนี้จึงเป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญมาก เพราะบางครั้งปัญหาต่าง ๆ ของชาวบ้าน เป็นสิ่งที่ชาวบ้านต้องพบสัมผัสอยู่ทุกวันจนเกิดความเคยชิน ไม่คิดว่าสิ่งนั้นเป็นปัญหา จึงไม่กระตือรือร้นที่จะหาทางแก้ปัญหา

2.2 มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยทั่วไปแล้ว

นักพัฒนาหรือนักวิชาการมักจะคิดว่าชาวบ้าน ไม่มีศักยภาพพอที่จะวางแผนดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเองได้ ซึ่งก็อาจมีความเป็นจริงแต่เพียงบางส่วน แต่หากนักพัฒนาเชื่อมั่นในศักยภาพของความเป็น “คน” ของทุกคนว่ามีศักยภาพที่จะพัฒนาได้ ก็เป็นหน้าที่ของนักพัฒนาที่จะเสริมความรู้ หรือใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดระบบความคิดของชาวบ้านให้สามารถวางแผนได้

2.3 มีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ คำว่าทุนในที่นี้อาจไม่ได้

หมายถึงเฉพาะเงินทุนเท่านั้นแต่ชาวบ้านยังมีทรัพยากรที่อาจหามาได้เอง เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ (ทราย หิน ไม้ไผ่ ฯลฯ) หรือวัสดุตามธรรมชาติในหมู่บ้าน และรวมถึงแรงงานของชาวบ้านเอง ส่วนในการปฏิบัตินั้นก็เช่นกัน ชาวบ้านสามารถที่จะเข้าร่วมดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ได้สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม เป็นเจ้าของและเห็นคุณค่า พร้อมทั้งจะดูแลรักษา รวมทั้งการได้เรียนรู้การทำงานในกิจกรรมนั้นด้วย

2.4 มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ซึ่งเป็นขั้นตอน

สุดท้ายที่จำเป็นเพราะการประเมินผลงานจะช่วยให้ทราบถึงขั้นตอนการทำงาน ผลสำเร็จและหรือปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทำให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด ตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างถูกต้อง

3. หลักการช่วยตัวเอง การพัฒนาชุมชนนั้นหลักสำคัญที่สุดและเป็นเป้าหมาย

สูงสุดด้วย ก็คือการที่จะให้ประชาชน มีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งตัวเองได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยตัวเองได้นั้น ก็จำเป็นต้องคำนึงถึงข้อจำกัดของชาวบ้านเอง ด้วย โดยเฉพาะข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ การดำเนินงานพัฒนาควรเริ่มจากโครงการที่ไม่ใหญ่จนเกินกำลังชาวบ้าน ชาวบ้านมีศักยภาพพอที่จะดำเนินโครงการนั้นจนประสบความสำเร็จ อาทิเช่น พัฒนาตัวเองและครอบครัวก่อน และในบางกรณีรัฐบาลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนั้น อาจต้องให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณลงทุนประเดิมให้ก่อน เช่น การสนับสนุน พันธุ์วัว ต้นกล้าผลไม้ และเมื่อชาวบ้านดำเนิน โครงการประสบความสำเร็จก็ขอชดใช้ทุนคืน

สรุปได้ว่า หลักการพัฒนาชุมชน คือ หลักการที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานั้นๆ โดยมีหน่วยงานราชการเป็นผู้ให้การช่วยเหลือ สนับสนุน สิ่งที่ประชาชนต้องการใช้ประกอบการพัฒนาหรือเกินขีดความสามารถที่ประชาชนจะสรรหามาได้

1.4 เป้าหมายในการพัฒนาชุมชน

วรรณวิสา คำแฝง (2543) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญๆ อยู่ 4 ด้าน คือ

1. ให้มีความสะอาดของผู้อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ชาวชุมชนสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเองและไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ
2. ชยัน โดยมุ่งพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อสภาพเศรษฐกิจช่วยยกระดับรายได้ของชุมชนให้สูงขึ้นและเป็นเงื่อนไขของการช่วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ประหยัด เพื่อควบคุมการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นของชีวิตเพื่อการออมทรัพย์
4. ร่วมใจส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และร่วมแรงร่วมใจกับการพัฒนาชุมชนและรักษาสภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้คงไว้ โดยมีแนวทางการพัฒนาต้องเป็นไปอย่างครบวงจรและสมบูรณ์แบบ กล่าวคือ ดำเนินงานพัฒนาด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม อนามัยและจิตใจไปพร้อมกัน

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2548) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายสำคัญคือ

1. การพัฒนาคน คือ การทำให้คนในชุมชนนั้นมีคุณภาพดีขึ้น ทั้งกาย ใจ และสติปัญญา พร้อมทั้งมีคุณลักษณะดังนี้ด้วย

● เก่ง : มีความสามารถและรู้จักความสามารถของตนเอง มีแรงจูงใจมุ่งมั่นสู่จุดหมาย สามารถตัดสินใจได้ แก้ปัญหาเป็น แสดงออกได้อย่างเหมาะสม มีความยืดหยุ่น และมนุษย์สัมพันธ์ดีกับคนอื่น (IQ)

ดี : รู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองได้ แสดงออกได้เหมาะสมกับบุคคล โอกาส และสถานที่ รู้จักเห็นอกเห็นใจคนอื่น มีความรับผิดชอบ รู้จักการให้และการรับ รู้จักยอมรับผิดให้อภัย และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม (EQ)

สุข : ภูมิใจในตัวเอง เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นตนเอง พอใจชีวิต มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ ชัน มีความสงบทางใจ รู้จักการผ่อนคลาย กิจกรรมเสริมความสุข (การผสานประโยชน์ระหว่าง IQ กับ EQ)

2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ได้แก่ อาคารสถานที่ สิ่งปลูกสร้างต่างๆ และสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เป้าหมายสำคัญ คือ จะต้องพัฒนาให้สภาพแวดล้อมไม่ถูกทำลาย มีวิสัยที่จะรับภาระ (Carrying Capacity) ให้ประโยชน์แก่ชุมชน ในปัจจุบันสภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติได้ถูกทำลายลงไปมากทั้งในเชิงคุณภาพ (อากาศเป็นพิษ น้ำเสีย ขยะ ฯลฯ) และในเชิงปริมาณ (ความหลากหลายทางชีวภาพ แร่ธาตุ

ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิด ภาวะขาดแคลนน้ำ ฯลฯ) ซึ่งสภาพการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

กูดีนาฟ (Goodenough, 1963 อ้างถึงใน จีรพรรณ กาญจนะจิตรา, 2541, หน้า 9) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีเป้าหมายที่สำคัญ 2 ประการคือ ประการแรกมุ่งเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมหรือสถานะทางกายภาพ ซึ่งสมาชิกในชุมชนนั้นอาศัยอยู่ ประการที่สองมุ่งเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของประชาชนจากสภาวะหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ ล้าสมัย ให้มาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ มีความคิดก้าวหน้า และมีความสำนึกในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน มีความรับผิดชอบในกิจกรรมการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน ต่อประเทศชาติ และในที่สุดให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่ม และปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นทั้งในทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า เป้าหมายในการพัฒนาชุมชน ก็คือ เป้าหมายในการมุ่งให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลที่อยู่ในชุมชนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมไปถึงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีความสมดุลย์ควบคู่กันไป

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งออกเป็น 4 หัวข้อย่อย ได้แก่ ความหมายของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา ลักษณะของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา และประเภทของสื่อที่ใช้ในการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความหมายของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เดชพันธุ์ ประวิชัย (2543) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา หมายถึง การสื่อสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้กระบวนการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย เป็นการสื่อสารในเชิงประยุกต์ที่มีหลักการและแนวทางการปฏิบัติในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและแนวความคิดต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ซึ่งจะต้องผสมผสานการใช้สื่อประเภทต่างๆ อย่างมีระบบ เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนสนใจในประเด็นปัญหาเฉพาะเรื่อง รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหานี้ด้วย

เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือ การสื่อสารที่ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนา และถึงแม้ว่าเราจะพิจารณาการสื่อสารในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการพัฒนา แต่เราก็ไม่อาจที่จะมองการสื่อสารในฐานะที่เป็นปัจจัยใดๆ ได้ เพราะความเป็นจริงในแต่ละท้องถิ่นยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เราต้องพิจารณาร่วมด้วย อันได้แก่ ระบบวัฒนธรรม ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรในท้องถิ่น และเครือข่ายการสื่อสาร

โรเจอร์ (Roger, 1977 อ้างถึงใน ประมว สตะเวทิน, 2538, หน้า 140) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสารที่เป็นสิ่งใหม่ ความคิดใหม่ หรือนวัตกรรมจากผู้ส่งสาร โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ของผู้รับสาร

โนรา ซี คิวีปรอด (Nora C. Quebral, 1988) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นสาขาวิชาและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสื่อสารภายใต้บริบทของประเทศที่กำลังพัฒนา โดยพื้นฐานแล้วเป็นการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน

แจน เซอร์เวียส (Jan Servaes, 2003) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นการแบ่งปันความรู้เพื่อบรรลุถึงข้อยุติเกี่ยวกับการปฏิบัติโดยพิจารณาถึงความสนใจ ความต้องการ และขีดความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการสังคมอย่างหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือ การสื่อสารที่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมและขยายพัฒนางานด้านต่างๆ ให้ดำเนินไปได้อย่างสะดวก โดยการสื่อสารนี้จะทำหน้าที่เป็นกลไกผลักดันให้งานการพัฒนาเกิดความก้าวหน้า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ รวมทั้งยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้และทัศนคติของผู้รับสารด้วย

2.2 กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

บุญเลิศ ศุกคิลิก (2548) กล่าวว่า กระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือ กระบวนการสื่อสารเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดสิ้นสุด เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำเรื่อยๆ ไปไม่จบสิ้น โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ ความเข้าใจร่วมกันของผู้อยู่ในกระบวนการสื่อสารนั้นๆ

ฉันทพร พงษ์โสภณ (2539) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาไว้ว่า นักวิเคราะห์ทางการสื่อสารได้ให้ความสำคัญในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แหล่งสื่อสาร (Communication Source) ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือสถาบัน
2. สาร (Message) หมายถึง ข้อมูลต่างๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต การควบคุมโรคและแมลง การวางแผนครอบครัว การพัฒนาสุขภาพ การอนุรักษ์ป่าไม้ การพัฒนาการเกษตร เป็นต้น

3. ช่องทาง (Channel) อาจเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือโดยสื่อมวลชน หรือทั้ง 2 อย่างร่วมกัน

4. ผู้รับสาร (Receiver) เช่น ชาวนา แม่บ้าน หน่วยงานพัฒนา หรือผู้ที่ใช้ข้อมูล ข่าวสาร เป็นลำดับสุดท้าย

5. ผลกระทบ (Effect) ซึ่งอาจสร้างความตระหนัก การรับรู้ทัศนคติ เกี่ยวกับข้อมูล หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอื่นๆ

ซึ่งหากเราพิจารณากระบวนการของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาดังกล่าวก็จะ พบว่าตรงกับหลักการของ ลาสเวลล์ (Lasswell, 1967 อ้างถึงใน ศิริกมล จันทร์ปัญญา, 2544, หน้า 43) ที่ได้ อธิบายกระบวนการสื่อสารไว้ว่า ใครพูดอะไรกับใคร ด้วยวิธีใด และเกิดผลอย่างไร (Who says what to whom through which channels and what effect?)

ใคร (Who) หมายถึง แหล่งสาร หรือผู้ทำหน้าที่สื่อสาร
อะไร (What) หมายถึง ข้อมูลซึ่งถูกถ่ายทอด โดยผู้สื่อสาร ไปยังผู้รับสาร หรือผู้นำ

กับใคร (to whom) หมายถึง ผู้รับสารหรือผู้ฟัง ซึ่งครอบคลุมถึงใครอยู่ที่ไหน ต้องการข่าวสารชนิดใด มีทัศนคติ ความชอบ สภาพเศรษฐกิจ สังคมหรือวัฒนธรรมอย่างไร ซึ่งผู้สื่อสารจะต้องสามารถตอบคำถามดังกล่าวข้างต้นได้

ช่องทางใด (Channel) หมายถึง วิธีการที่ถูกนำมาใช้ในการส่งข่าวสาร อาจจะเป็นสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ ใบบลิว สื่อบุคคล หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผลกระทบ (effect) หมายถึง สัมฤทธิ์ผลของการสื่อสาร ซึ่งอาจใช้มาตรการ ใดๆอย่างหนึ่ง เพื่อวัดผลความสำเร็จนั้น ซึ่งโดยทั่วไปผลกระทบของการสื่อสารมักหมายถึง การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลแล้วมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดหรือพฤติกรรม

กล่าวโดยสรุปกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร จากบุคคลฝ่ายหนึ่งที่เราเรียกว่า ผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่เราเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่าน สื่อ และจะเกิดผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นซึ่งอาจจะเป็นผลกระทบทางด้านความคิดหรือ พฤติกรรมก็ได้

2.3 ลักษณะของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เสถียร เขยประทับ (2540) กล่าวว่า การสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริง ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสาร ประชาชนต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งในฐานะผู้รับสารและผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนและผลิตเนื้อหาของสื่อ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาควรมีลักษณะที่ผู้รับสารสามารถควบคุมกระบวนการสื่อสารได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และผู้ส่งสารสามารถควบคุมกระบวนการสื่อสารได้น้อยลง ในปัจจุบันผู้ทำหน้าที่ส่งสารคือผู้กำหนดกิจกรรมการสื่อสารว่าจะเกิดขึ้นที่ไหน อย่างไร เมื่อไร และความถี่เป็นอย่างไร

2. ต้องเป็นการผลิตในท้องถิ่น ปัจจัยที่สำคัญของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือ เนื้อหาของสื่อควรได้รับการจัดทำขึ้นในท้องถิ่น เนื้อหาที่ผลิตในท้องถิ่นจะเป็นสิ่งที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพราะเกี่ยวข้องกับโดยตรงและเข้ากับสภาพของผู้รับสาร

การผลิตสื่อ ต้องเริ่มจากสภาพความเป็นจริงที่มีอยู่และต้องมีลักษณะสอดคล้องกับสิ่งที่ชุมชนมี เช่น ด้านการผลิตสื่อ ควรใช้วัสดุจากท้องถิ่น เทคโนโลยีจากท้องถิ่น เพื่อตลาดท้องถิ่น เพราะลักษณะที่สอดคล้องกับความจริงและความต้องการของชุมชนจะทำให้สื่อใน แต่ละชุมชนมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง

3. ต้องสนับสนุนบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนา คือ ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนา แต่มีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

4. ด้านมนุษยธรรม การสื่อสารต้องมีมนุษยธรรม หมายความว่า การสื่อสารและการใช้สื่อต้องถือเอา คน เป็นเป้าหมาย มิใช่เอาเทคโนโลยีหรือผลกำไรเป็นเป้าหมาย

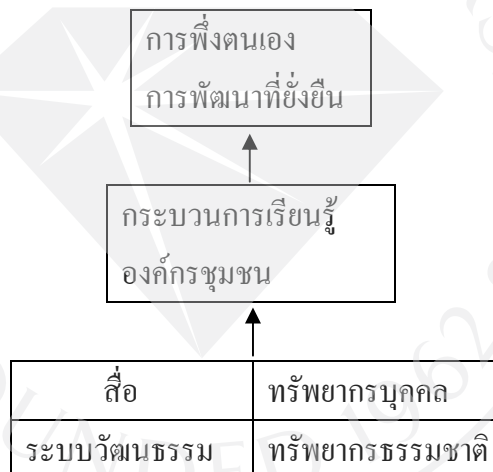
5. ด้านคุณค่า การสื่อสารและการใช้สื่อ ต้องช่วยให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบคุณค่าดั้งเดิมอันดีงามที่ตนมีอยู่ หากจะมีการเปลี่ยนแปลงอันใด การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องสอดคล้องกับคุณค่าเดิม

6. ด้านการสร้างความเข้าใจ การใช้สื่อต้องช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของตนเอง เช่น ชาวบ้านจำเป็นต้องรู้ว่าเหตุใดในหมู่บ้านของตนจึงแห้งแล้ง ทั่วๆไปในอดีตเคยสมบูรณ์ การรู้สาเหตุที่แท้จริงนั้นเป็นก้าวสั้นๆ ก้าวหนึ่ง แต่เป็นก้าวที่สำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง

7. ด้านความเป็นชุมชน การใช้สื่อจะต้องเป็นหนทางที่ทำให้ประชาชนเข้าใจความหมายของ “การเป็นชุมชน” อย่างแท้จริงและในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น

เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) กล่าวถึง ลักษณะของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาในฐานะที่การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนาว่า สังคมที่มีการสื่อสารที่ดีควรมีเครือข่ายการสื่อสารประเภทต่างๆ ที่ครอบคลุมพื้นที่เป้าหมายได้กว้างขวาง ทำให้ประชาชนสื่อสารกันได้อย่างสะดวก รวดเร็วทั้งภายในและภายนอกตัวหมู่บ้าน ตำบล หรืออำเภอ ประชาชนสามารถรับรู้ข่าวสารได้ เท่าทันสถานการณ์ และแม้ว่าเราจะพิจารณาการสื่อสารในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการพัฒนา แต่เราก็ไม่อาจที่จะมองการสื่อสารในฐานะที่เป็นปัจจัยใดๆ ได้ เพราะความเป็นจริงในแต่ละท้องถิ่นยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่เราต้องพิจารณาร่วมด้วยดังภาพประกอบต่อไปนี้

ภาพที่ 2.1: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ในชุมชน: ปัจจัยสำคัญของการพัฒนา

จากภาพที่ 2.1 อธิบายได้ดังนี้

1. ระบบวัฒนธรรม ในเรื่องระบบวัฒนธรรมนี้มองได้ทั้งแง่ของรูปธรรม และนามธรรม รูปธรรมได้แก่ การแสดงประจำท้องถิ่น เพลงพื้นบ้าน กิจกรรมหรือพิธีกรรม ในวันสำคัญทางศาสนาประเพณีต่างๆ ที่สืบทอดมาช้านาน ในแง่ของนามธรรมได้แก่ ความคิด ความเชื่อ คติชาวบ้าน
2. ทรัพยากรบุคคล เช่น พระ ครู แพทย์ ผู้นำความคิด ปราชญ์ชาวบ้าน บุคคล เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้มีศักยภาพในการนำชุมชนหรือท้องถิ่นไปสู่เป้าหมายของการพัฒนา ตามความคาดหวัง

3. ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทรัพยากรในท้องถิ่น ได้แก่แหล่งธรรมชาติ พืชเศรษฐกิจ ฯลฯ ตลอดจนหน่วยงานของรัฐ ธุรกิจเอกชนและสถาบันการศึกษาที่อยู่ในท้องถิ่น ทรัพยากรเหล่านี้ นับได้ว่าเป็นชุมทรัพย์ทางปัญญาและชุมทรัพย์ทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น

4. เครือข่ายการสื่อสาร หมายถึงระบบการสื่อสารภายในชุมชนหรือในท้องถิ่น เช่นชาวบ้านส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารภายนอกจากแหล่งสารใด ในแต่ละวันชาวบ้านจับกลุ่มคุยกัน ในเวลาใดและสถานที่ใด ใครคือผู้นำความคิดเห็น ใครคือบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ สื่ออะไรบ้างที่มีอยู่ในชุมชน เป็นต้น

กาญจนา แก้วเทพ (2543) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญของการสื่อสารที่จะ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาแนวใหม่ไว้ว่าจะประกอบด้วย 5 ลักษณะ คือ 1.มีลักษณะหลากหลาย (Multiciplicity) 2. เป็นการสื่อสารขนาดเล็ก (Smallness of scale) 3.สร้างและใช้อยู่ในท้องถิ่นเอง (Locality) 4. มีลักษณะที่ไม่แข็งตัว ยืดหยุ่นได้ ไม่เป็นสถาบัน (Deinstitutionalization) 5. มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างผู้รับสาร และผู้ส่งสาร (Interchange of Sender-receiver roler)

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารเพื่อการพัฒนาที่ดีควรมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารนั้นๆ ได้ โดยสื่อที่ใช้ควรมีความหลากหลาย เป็นสื่อที่ถูกผลิตในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อจะได้สร้างความเข้าใจและความสอดคล้องร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้โดยง่าย

2.4 ประเภทของสื่อที่ใช้ในการพัฒนา

เดชพันธุ์ ประวิชัย (2543) กล่าวว่า โดยทั่วไปแล้วสื่อสำคัญที่มักถูกนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาหรือการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่นวัตกรรมจะได้แก่

1. สื่อมวลชน

หน้าที่ของสื่อมวลชนที่สำคัญในการเผยแพร่นวัตกรรมก็คือ ความสามารถในการกระจายข่าวสารออกไปในวงกว้างและเหมาะสมต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะเหตุว่านวัตกรรมเป็นเรื่องแปลกใหม่ เป็นความรู้ครั้งแรก จึงเป็นบทบาทที่เป็นความคาดหวังต่อสื่อมวลชนในการนำเสนอไปยังผู้รับสาร และด้วยเหตุที่ว่าโครงสร้างและการดำเนินงานของสื่อมวลชนนั้นไม่ได้คำนึงความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังนั้นจึงมักเป็นสารที่ต้องทำให้เข้าใจง่ายเป็นเรื่องกว้างๆ โดยเหมาะกับการสื่อสารแบบทางเดียว

2. สื่อบุคคล

โดยทั่วไปแล้วสื่อบุคคลในการสื่อสารนวัตกรรม สามารถจัดแบ่งได้เป็น

4 ลักษณะ คือ

- นวัตกรรม (Innovators) หมายถึง นักทฤษฎี นักประดิษฐ์ นักวางแผน ส่วนใหญ่แล้วนวัตกรรมมักเป็นนักการเมืองและนักวิชาการ

- นักการสื่อสารหลัก (Key Communicators) หมายถึง นักปฏิบัติการที่รับเอานวัตกรรมไปเผยแพร่แก่ชาวบ้าน เป็นตัวเชื่อมระหว่างหลักการ นโยบาย และวิชาการกับสังคมท้องถิ่น ตัวอย่างของนักสื่อสารหลัก เช่น ข้าราชการ

- ผู้มีอิทธิพล (Influentials) สื่อบุคคลกลุ่มนี้มักเป็นผู้นำในท้องถิ่นที่สามารถโน้มน้าวหรือสื่อกับชาวบ้านให้ยอมรับนวัตกรรมนั้นๆ ตัวอย่างของผู้มีอิทธิพล เช่น พัฒนาการ กำนัน ครู

เนื่องจากโครงสร้างของสื่อบุคคล จำเป็นต้องคำนึงถึงมนุษยสัมพันธ์ที่เข้าใจสภาพท้องถิ่น โดยเฉพาะนักการเมือง ข้าราชการท้องถิ่น พัฒนาการ และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมักมีประสบการณ์ส่วนบุคคลกับชาวบ้าน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เกิดจากความต้องการอันแท้จริงของท้องถิ่นได้ ดังนั้น บทบาทที่คาดหวังต่อสื่อบุคคลในการเผยแพร่ นวัตกรรมจึงได้แก่ การช่วยชาวบ้านในการตัดสินใจต่อทางเลือกนวัตกรรมต่างๆ หรือการช่วยชี้แนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่วางไว้แก่ชาวบ้าน ด้วยเหตุนี้สารสนเทศจึงมีขอบเขตที่กว้างและลึก เช่น การแก้ปัญหาสถานะทางสังคม ความเป็นปึกแผ่น ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำที่ของรัฐบาล สันตนาการ ตลอดจนการกระจายข่าวสารในเรื่องกว้างๆ และการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

3. หน่วยราชการ อันที่จริงหน่วยราชการคล้ายคลึงกับสื่อบุคคล เพียงแต่เป็นสถาบันและมีความเป็นทางการสูงกว่า โครงสร้างของหน่วยราชการจึงแตกต่างจากสื่อบุคคลเล็กน้อยก็คือ หน่วยราชการอาจมีทั้งความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กับชาวบ้าน และจะสื่อสารเฉพาะกับผู้ที่มาขอรับบริการ โดยให้บริการในเรื่องกว้างๆ หรือเฉพาะก็ได้ ชาวบ้านสามารถซักถามได้ในลักษณะของการสื่อสารแบบสองทาง โครงสร้างดังกล่าวจึงเหมาะสมกับการชี้แนะและช่วยการตัดสินใจให้กับชาวบ้านตามลำดับเนื่องจากข่าวสารที่ส่งออกไปมักกระจายออกไปได้ในวงแคบ มีขอบเขตที่เป็นความรู้พื้นฐานที่เหมาะสมกับอาชีพของชาวบ้าน

4. หน่วยงานเอกชน แต่เดิมนั้นหน่วยงานเอกชนไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแพร่พันธุ์กรรมให้กับชาวบ้าน แต่ในปัจจุบันหน่วยงานเอกชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือมากขึ้น ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม เช่น องค์กรนักพัฒนาเอกชน หรือการบริจาควัสดุ เทคโนโลยีจาก บริษัทเอกชนโดยตรง หรือผ่านหน่วยราชการไปยังชาวบ้าน นวัตกรรมจากหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่จึงครอบคลุมกว้างขวาง โดยเฉพาะด้านวัสดุ สินค้า เทคนิควิชาชีพ ทั้งนี้เนื่องจาก บทบาทที่คาดหวังในด้านนวัตกรรมของชาวบ้านผู้รับสารต่อหน่วยงานเอกชนมักอยู่ในรูปของการชี้แนะและให้ความรู้เบื้องต้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะโครงสร้างของหน่วยงานเอกชนอาจมีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลหรือไม่ ก็ได้กับผู้รับสาร และความสัมพันธ์ข้างต้นสามารถ แลกเปลี่ยนทัศนระระหว่างกันตามการสื่อสารสองทาง ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับเรื่องผลประโยชน์ทาง เศรษฐกิจ ไม่ว่าจะด้านการลงทุน การบริการ และการซื้อขาย

ประมะ สตะเวทิน (2538) กล่าวว่า โดยปกติสื่อที่นำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อ การพัฒนา แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สื่อบุคคล หมายถึง ตัวคนที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะ เเผชิญหน้า การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารจะกระทำได้ทั้งในรูปของการสนทนากับผู้รับสารเพียง คนเดียว หรือในรูปของการประชุมกลุ่มซึ่งประกอบด้วยผู้รับสารมากกว่า 1 คน ก็ได้ สื่อบุคคล ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาได้แก่ พัฒนาการ นักส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เจ้าหน้าที่พัฒนา ผู้นำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู สมาชิกในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

2. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะและจุดมุ่งหมาย หลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือ คู่มือ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ภาพ สไลด์ นิทรรศการ เทปตลับ ภาพทัศน์ เป็นต้น

3. สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารซึ่ง ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเดียวกันหรือในเวลาใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารและ ภาพยนตร์

กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2547) กล่าวถึงสื่อที่ใช้ในการพัฒนาว่าจะมีอยู่ด้วยกัน 6 ประเภท ดังนี้

1. สื่อบุคคล ซึ่งหมายความรวมถึงสื่อบุคคลที่มีอยู่ภายในชุมชนเอง เช่น ผู้ใหญ่บ้าน พระ ผู้นำความคิดในลักษณะต่างๆ ผู้เฒ่าผู้แก่ และสื่อบุคคลที่มาจากภายนอกชุมชน เช่น เกษตรตำบล ประธาน อบต. พัฒนาการ อนามัยตำบล เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคเอกชน หรือแม้แต่เจ้าหน้าที่จากบริษัทขายอุปกรณ์หรือเคมีเกษตรต่างๆ
2. สื่อชุมชน ซึ่งหมายความรวมถึงสื่อพื้นบ้านประเภทต่างๆ ที่มีอยู่ในวิถีของชุมชนนั้นๆ โดยอาจเป็นสื่อที่มีและใช้โดยชุมชนในปัจจุบัน เช่น หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน สื่อพวงการละเล่น และสื่อพิธีกรรมต่างๆ
3. สื่อกิจกรรมประเภทต่างๆ เช่นกิจกรรมฝึกอบรมที่จะต้องเน้นในรูปแบบของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการที่มีลักษณะพร้อมเพื่อการนำไปใช้ หรือพร้อมสำหรับการนำไปปฏิบัติ สามารถเข้าใจง่าย เน้นการให้การอบรมในเชิงกิจกรรมที่เข้มข้น พร้อมๆ กับการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติที่ชัดเจน เช่น การสาธิตให้ดู การเปิดโอกาสให้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นต้น
4. สื่อการศึกษาดูงาน เช่นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายไปดู ไปรู้ ไปเห็น ไปสัมผัสในเรื่องหรือประเด็นที่คล้ายหรือเหมือนกับตนเอง
5. สื่อบูรณาการ หมายถึงสื่อหลายๆ ประเภทที่มีการเชื่อมประสานกันเพื่อให้สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมต่างๆ ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และยังสามารถรวมถึงศูนย์สารสนเทศชุมชน ด้วย
6. สื่อสารมวลชน โดยเฉพาะสื่อที่เป็นรายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และสื่อประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีเนื้อหา หรือรายละเอียดที่บอกเกี่ยวกับขั้นตอนที่ชัดเจนในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาจจะต้องมีการออกแบบที่สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถแสดงขั้นตอนเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

โรเจอร์ และสเวนนิ่ง (Rogers and Swening 1969 อ้างถึงใน ประมว สตะเวทิน, 2538, หน้า 101) ได้เปรียบเทียบคุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลกับสื่อมวลชนไว้ เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ ในการนำสื่อไปใช้เพื่อการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 2.1: ตารางเปรียบเทียบคุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลกับสื่อมวลชน

คุณสมบัติในการสื่อสาร	สื่อบุคคล	สื่อมวลชน
ลักษณะของการสื่อสาร	เป็นการสื่อสารแบบสองทาง	เป็นการสื่อสารแบบทางเดียว
ความรวดเร็วในการส่งสารไปยังคนจำนวนมาก	ทำได้ช้า	เป็นไปอย่างรวดเร็ว
ความถูกต้องของสารเมื่อส่งไปยังคนจำนวนมาก	มีความถูกต้องน้อย	มีความถูกต้องมาก
ความสามารถในการเลือกผู้รับสารเป้าหมาย	ทำได้ง่าย	ทำได้ยาก
ความสามารถที่จะจัดการเลือกรับข่าวสารของประชาชน	ทำได้ง่าย	ทำได้ยาก
โอกาสที่จะได้รับความคิดเห็นของประชาชน	มีมากและรวดเร็ว	มีน้อยและช้า
อิทธิพลต่อผู้รับสาร	เปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสาร	ให้ความรู้แก่ผู้รับสาร

กล่าวโดยสรุป สื่อที่ใช้ในการพัฒนาจะมีอยู่ด้วยกันหลายประเภท โดยแต่ละประเภทจะมีข้อดี ข้อเสียอยู่ในตัวเอง ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อจึงควรคำนึงถึงข้อดี ข้อเสียต่างๆ ที่มีอยู่ควบคู่ไปด้วย จึงจะทำให้การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประสบผลสำเร็จได้

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนา

เนื้อหาสาระในตอนนี้แบ่งออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนา และประสิทธิผลของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ประคิชฐ์ อดิษฐ์ (2542) กล่าวว่า แนวความคิดการใช้การสื่อสารเพื่อพัฒนานั้นเริ่มเผยแพร่ได้ไม่นานคืออยู่ในช่วงปลายทศวรรษ 1950 ถึงต้นทศวรรษ 1960 ซึ่งนักวิชาการรุ่นแรกนี้ นำโดย เลอร์นเนอร์ (Lerner, 1958), ปาย (Pye, 1963) และชเรมม (Schramm, 1964) โดยแนวคิดของนักวิชาการเหล่านี้ต่างกล่าวถึงการพัฒนาในฐานะเป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จของ

การพัฒนาอุตสาหกรรมตามแบบตะวันตก เนื่องจากประเทศที่มีอำนาจในขณะนั้นกำลังเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศให้กลายเป็นประเทศที่มีความทันสมัยทางด้านอุตสาหกรรม เพราะขณะนั้นเป็นยุคที่อุตสาหกรรมกำลังเข้ามามีบทบาทเป็นเครื่องจักรสำคัญในการสร้างเงินรายได้ให้ประเทศชาติ ดังนั้นภาพรวมของทฤษฎีการพัฒนาในระยะเริ่มแรกจึงมุ่งไปในทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

ปรมา สตะเวทิน (2540) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการพัฒนาสังคมว่า ในขณะที่ประเทศกำลังดำเนินการพัฒนาหรือในขณะที่กระบวนการพัฒนาสังคมหรือกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social change process) กำลังดำเนินไปนั้นหน้าที่ที่สำคัญของการสื่อสารในสังคมก็คือ หน้าที่ในการให้ข่าวสาร (Informative function) หน้าที่ในการชักจูงใจ (Persuasive function) และหน้าที่ในการให้ความรู้ (Educational function) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม (Complement) สนับสนุน (Facilitate) และขยาย (Extend) งานพัฒนา (Development activities) การสื่อสารในลักษณะนี้เรียกว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนา (Development communication) ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1. การให้ข่าวสาร ในการพัฒนาประเทศนั้น ประชาชนจะต้องได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชน จึงมีบทบาท ดังนี้

1.1 การส่งเสริมให้เกิดความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ สื่อมวลชนจะนำเสนอสิ่งใหม่ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และทำให้ทราบว่าคุณค่าหรือสังคมอื่นเป็นอย่างไร

1.2 การชักจูงประชาชนมาสู่จุดสนใจ สื่อมวลชนจะเป็นตัวการสำคัญในการนำเรื่องต่างๆ มาทำให้เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับประชาชน โดยทำให้ความสนใจของประชาชนถูก หันเหไปสู่เรื่องของการพัฒนา

1.3 การยกระดับความปรารถนาของประชาชน สื่อมวลชนสามารถสร้างความปรารถนาในสิ่งที่ดีกว่าเดิม ทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ และตั้งใจที่จะทำให้ได้มาซึ่งความปรารถนานั้น

1.4 การสร้างบรรยากาศของการพัฒนา สื่อมวลชนมีส่วนสำคัญในการให้ข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจในด้านการพัฒนา โดยการแสดงให้เห็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย และชีวิตในสังคมที่พัฒนา อันจะทำให้ประชาชนมีสายตาที่กว้างไกลและย้อนมาเปรียบเทียบกับตัวเอง เพื่อกำหนดทิศทางในอนาคต

2. การจูงใจ บทบาทของสื่อมวลชนในประเทศกำลังพัฒนา คือ การจูงใจให้ประชาชนเปลี่ยนวิถีชีวิต และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการพัฒนาอย่างจริงจัง ด้วยการแสดงความคิดเห็นสนับสนุนโครงการพัฒนาของรัฐบาล และชี้แนะการตัดสินใจของประชาชน โดยมีบทบาท ดังนี้

2.1 เป็นแหล่งข่าวสารสำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคล การเผยแพร่ข่าวสารผ่านสื่อมวลชน มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้ประชาชนหรือผู้ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นได้รับเอาข่าวสาร ไปถ่ายทอดอีกต่อหนึ่ง ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจได้ดีขึ้น

2.2 สร้างสถานภาพให้แก่บุคคล สื่อมวลชนสามารถสร้างชื่อเสียงและสถานภาพทางสังคมให้แก่บุคคลได้ โดยอาจจะกล่าวยกย่องหรือเอ่ยถึงอยู่เสมอซึ่งจะทำให้ความคิดและนโยบายของบุคคลเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือ การให้ความสนใจของสื่อมวลชนต่อโครงการพัฒนาต่างๆ จะทำให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนา อันจะทำให้บุคคลนั้นได้รับสถานภาพไปด้วย

2.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดการพูดคุยกันและแสดงความคิดเห็นออกมา เพื่อสะท้อนไปยังรัฐบาลให้นำไปพิจารณา กำหนดนโยบายในการพัฒนาประเทศ

2.4 ปลุกฝังบรรทัดฐานของสังคม สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่บรรทัดฐานที่ดีของสังคม และการหลีกเลี่ยงบรรทัดฐานอย่างรุนแรงให้ประชาชนทราบ เพื่อช่วยให้สังคมอยู่ในกรอบหรือบรรทัดฐานที่วางไว้

2.5 ช่วยปลุกฝังให้มีรสนิยมที่ดี สื่อมวลชนสามารถสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งต่างๆ แก่ประชาชน เช่น ดนตรี ศิลปะ อันมีผลต่อรสนิยมของบุคคลในประเทศที่กำลังพัฒนา วัฒนธรรมเป็นสะพานเชื่อมโยงที่ดีที่สุดของประชาชนในชาติ

2.6 เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นอน ในการพัฒนาประเทศ สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติใหม่ๆ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงแน่นอน รวมทั้งเบี่ยงเบนทัศนคติเดิมได้ เพราะถ้าประชาชนมีความรู้ลึกกว่าการปฏิบัตินั้น ไม่แตกต่างจากการปฏิบัติอันเดิมหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย จะทำให้เกิดการยอมรับได้ง่ายขึ้น

2.7 การให้การศึกษา ในการพัฒนาประเทศ เมื่อประชาชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาจนเกิดความรู้สึกทะเยอทะยานและตัดสินใจที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตหน้าที่ต่อไปของรัฐบาลคือ การให้การศึกษาและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการอ่านออกเขียนได้ การเมืองการปกครอง การสาธารณสุข การเกษตร การช่าง ซึ่งการสื่อสาร โดยเฉพาะ

สื่อมวลชนสามารถให้ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวของประชาชนให้เข้ากับการพัฒนาประเทศได้

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการพัฒนา คือแนวคิดที่พยายามแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาในเรื่องใดๆ หรือระดับใดๆ ไม่ว่าจะป็นระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ตาม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเรื่องของการสื่อสาร เข้ามาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดสิ่งต่างๆ ไปสู่ประชาชน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ผู้ส่งสารต้องการ

3.2 ประสิทธิผลของการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

ศิริกมล จันทรปัญญา (2544) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็ต่อเมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขต่อไปนี้

1. การวางแผนอย่างเหมาะสม การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นการสื่อสารที่เน้นในเรื่องการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตวิทยาและสังคม ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของประชาชนตามปรารถนา ส่วนใหญ่ของทฤษฎีการสื่อสารจะมีลักษณะทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา เพราะทฤษฎีการสื่อสารเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม ในขณะที่การวางแผนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิผล ก็ต้องคำนึงถึงเรื่องสังคมและจิตวิทยา เพื่อที่จะสามารถผลิตข่าวสารได้อย่างเหมาะสม

2. การเข้ากันได้กับวัฒนธรรมของประชาชน วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของคน ดังนั้น การสื่อสารที่เสนอแนะให้คนเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรม จึงต้องเข้าใจถึงและทำให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของประชาชน

3. ทำการสื่อสารให้ถึงประชาชนเป้าหมาย การสื่อสารเพื่อพัฒนาก็ต้องอาศัยหลักการของการสื่อสารโดยทั่วไป กล่าวคือจะต้องทำการสื่อสารให้ถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพราะประชาชนแต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่าง ทั้งในเรื่องความต้องการ ปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมีการจัดเตรียมเครือข่ายการสื่อสารให้เพียงพอแก่การจะเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

4. อาศัยการสื่อสารแบบสองทาง ในการพัฒนาสังคมนั้นอาศัยเพียงแต่การสื่อสารจากฝ่ายรัฐบาลไปยังประชาชนแต่เพียงอย่างเดียวไม่เป็นการเพียงพอ ทั้งนี้เพราะจะทำให้รัฐบาลไม่มีโอกาสได้รับทราบความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และปัญหาของประชาชน วิธีการสื่อสารที่ดีที่สุด ก็คือ ฝ่ายรัฐบาลจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนด้วย เพื่อนำมาปรับปรุงแผนพัฒนาและวิธีการสื่อสารต่อไป

5. ทำการสื่อสารบ่อยๆและใช้ผู้ส่งสารที่มีความน่าเชื่อถือที่อยู่ในความสนใจของผู้รับสาร หลักข้อหนึ่งของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้ส่งสารจะต้องสามารถทำให้สารของตนเด่นกว่าสารอื่นๆ โดยมีวิธีการอันหนึ่ง คือ ผู้ส่งสารจะต้องทำการสื่อสารบ่อยๆ หรือใช้สื่อหลายชนิด และอีกวิธีหนึ่งคือใช้ผู้ส่งสารที่น่าเชื่อถือและอยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น ผู้นำประเทศ ผู้นำท้องถิ่น หมอ เป็นต้น

6. การสาธิต การที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจและยอมรับเปลี่ยนแปลงต้องอาศัยการสาธิตให้เห็นอย่างจริงจัง หรืออาศัยบุคคลที่เปลี่ยนแปลงแล้วเป็นตัวอย่าง

7. การปฏิบัติ การที่คนเราจะสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของตนได้นั้น บุคคลนั้นต้องมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใหม่นั้นเสียก่อน ดังนั้นหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่พัฒนาจึงต้องเตรียมการในเรื่องการทดลองให้เห็นจริงๆ

กมลรัฐ อินทรทัศน์ (2547) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการคำนึงถึงสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การวางแผนอย่างเหมาะสม เพราะการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะเน้นเรื่องกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกาย ทางจิต หรือทางสังคม ดังนั้นการวางแผนการสื่อสารเพื่อพัฒนาที่ดีจึงต้องคำนึงทั้งคนและสังคมเป็นหลัก

2. การเข้ากันได้กับวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของคน ดังนั้นหน้าที่ของการสื่อสารที่ดีก็คือการพยายามนำเสนอข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน

3. ต้องสามารถสื่อสารให้ถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้ได้ โดยจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเครือข่ายการสื่อสาร และการสื่อสารกับผู้นำประเภทต่างๆ ที่สามารถส่งสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่อยู่ปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วย

4. ต้องเป็นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เพราะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้จะต้องเป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากทุกกลุ่มหรือทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการในการสื่อสารต้องประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มสามารถที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ตนมีความต้องการ หรือที่ตนสนใจ หรือที่ตนพร้อมที่สุด

5. การมีทักษะการสื่อสารที่ดี ทั้งนี้จะหมายรวมถึงกระบวนการสื่อสารที่เริ่มตั้งแต่ผู้ส่งสารที่จะต้องได้รับการฝึกทักษะที่ดี เพราะจะทำให้เขาสามารถเลือกประเภทสื่อ

เลือกช่องทางการสื่อสาร เลือกกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการได้แม่นยำ สามารถสร้างกระบวนการในการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม และท้ายที่สุดสามารถประเมินผลการสื่อสารเพื่อพัฒนานั้นๆ ได้

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุดขึ้นมาได้ ก็ต่อเมื่อมีการพิจารณาในเรื่องการวางแผนอย่างเหมาะสม การเข้ากันได้กับวัฒนธรรมชุมชน การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย การเปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้มีส่วนร่วมในการสื่อสาร ตลอดจนการมีทักษะการสื่อสารที่ดีของผู้ส่งสาร

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ งานวิจัยของ ปณิชา รื่นบรรเทิง (2542) ภรินทร ทองลิ้ม (2543) และเชษานนต์ มหาภาพ (2545) โดยมีรายละเอียดของแต่ละเรื่องดังนี้

ปณิชา รื่นบรรเทิง (2542) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารอันนำไปสู่การก่อตัวเป็นชุมชนพัฒนาของชุมชนมุสลิมกุฎีขาว แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของชุมชนกับชาวบ้านในชุมชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ชาวชุมชนกุฎีขาวที่อาศัยในชุมชนกุฎีขาวมาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างคำถาม ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การสื่อสารจะใช้สื่อหลายๆ ประเภทประกอบกัน เนื่องจากลักษณะของสื่อแต่ละสื่อจะมีลักษณะที่แตกต่างกันและสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ โดยมีเป้าหมายของการใช้สื่ออยู่ 4 ประการคือ เพื่อต้องการแจ้งให้ทราบผลการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อต้องการให้ทราบว่ามิกิจกรรมใดเกิดขึ้น เพื่อขอความร่วมมือหรือสนับสนุน และเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ กับชาวบ้านในชุมชน โดยทั้ง 4 ประการจะตอบสนองเป้าหมายหลัก คือ ต้องการให้ชุมชนเกิดการพัฒนา

ภรินทร ทองลิ้ม (2543) ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาจิตและคุณภาพชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกยาเสพติดแบบฉับพลัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร เทคโนโลยีการสอนและจิตวิทยาการสื่อสารในโครงการพัฒนาจิตและคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ วิทยากรที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส ผู้เข้ารับการอบรมที่ตัดสินใจเลิกยาเสพติดโดยฉับพลัน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มเชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารในการฝึกอบรมโครงการพัฒนาจิตและคุณภาพชีวิตเป็นการสื่อสารกลุ่มใหญ่

ที่มีลักษณะการสื่อสารสองทางที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ การสื่อสารสองทางที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ การทักทาย พูดคุย ชักถามปัญหา การเจรจาต่อรอง ซึ่งประกอบด้วยวัจนภาษา และอวัจนภาษา เนื้อหาที่พูดคุยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด การสื่อสารสองทางที่เป็นทางการเป็นการสื่อสารระดับกลุ่ม ได้แก่ การประชุมปรึกษาหารือ ระหว่างคณะครู-อาจารย์ และวิทยากร นอกจากนี้การสื่อสารส่วนใหญ่จะใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบในการสื่อสาร เพื่อให้ ทุกคนรับรู้ในการสื่อสารร่วมกัน

เดชานันต์ มหาภาพ (2545) ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรมนำปัญญา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารในกระบวนการฝึกอบรม กลยุทธ์การสื่อสาร และจิตวิทยาการสื่อสารในโครงการบำบัดยาเสพติด ปฏิบัติธรรมนำปัญญา พัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ พระ วิทยากร ชมราวาส ครูฝึกทหาร แพทย์ ครูอาจารย์ และผู้เข้ารับการบำบัด ที่เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรมนำปัญญาพัฒนาคุณภาพชีวิต เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตการณ์ เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป ผลการวิจัยพบว่าวิทยากรได้นำกลยุทธ์ต่างๆ มาใช้ในการโน้มน้าวใจให้ เข้ารับการบำบัดยาเสพติดหลายกลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การพูดแบบทหาร กลยุทธ์การบรรยาย โดยใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง นำเปรียบเทียบและ โยงเข้าสู่การสอน กลยุทธ์การใช้ บทกลอนและคำคมในการพูดซึ่งทำคำคมให้คิด กลยุทธ์การใช้คำพูดเดิม เพื่อต่อยอดความรู้ที่ค่อยๆ และให้พูดตามไปด้วย กลยุทธ์การให้รางวัล กลยุทธ์การสั่งสอน การสอดแทรกคำคม กลยุทธ์การใช้เพลงเป็นสื่อในการประกอบกิจกรรม กลยุทธ์การยึดหลัก "พรหมวิหาร 4" กลยุทธ์การใช้ เทคนิคการสร้างสัมพันธภาพที่ดี กลยุทธ์การสอดแทรกสิ่งที่มองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ แต่ วิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ได้ กลยุทธ์การใช้เกมส์ กลยุทธ์การปฏิบัติธรรม และกลยุทธ์การ เลือกล้อให้สอดคล้องกับสาระที่บรรยาย

ตารางที่ 2.2: ตารางสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

	งานวิจัย		
	1	2	3
ประเภทงานวิจัย			
เชิงปริมาณ			
เชิงคุณภาพ	√	√	√
กลุ่มตัวอย่าง			
ชาวชุมชนกุฎิขาว	√		
พระสงฆ์และฆราวาส ผู้เข้าร่วมการอบรม		√	
พระ วิทยากร ฆราวาส ครูฝึกทหาร แพทย์ ครูอาจารย์ ผู้เข้ารับการบำบัด			√
เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย			
แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างคำถาม	√		
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่มเชิงลึก		√	
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสังเกตการณ์ เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก และกล้องถ่ายรูป			√

หมายเหตุ 1 = ปณิธา รีนบรรเทิง

2 = ภรินทร ทองลิม

3 = เดชานนต์ มหาภาพ

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการใน อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 7 คน

3.1.2 การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและเป็นผู้ปฏิบัติงานจริงในพื้นที่

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน และมีประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในฐานะ อบต. และข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้กลยุทธ์อะไรในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ 2) ในแต่ละกลยุทธ์ตามข้อ 1 อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีวิธีการดำเนินงานในแต่ละกลยุทธ์อย่างไร

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ในการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ อบต.พรหมณี อ.เมือง

จ.นครนายก ได้นำปัจจัยอะไรบ้างมาใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์ 2) จากข้อ 1 ปัจจัยใดที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด 3) ปัจจัยใดบ้างที่เมื่อนำมาใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์แล้วได้ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบหรือเกิดประโยชน์น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) ก่อนนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มมาใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีความคาดหวังกับประชาชนอย่างไร 2) เมื่อนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มมาใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้แล้ว ท่านคิดว่าอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด อย่างไร 3) เมื่อนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มมาใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้แล้ว อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีความรู้สึกต่อประชาชนอย่างไรบ้าง 4) มีปัญหาและอุปสรรคอะไรที่เกิดขึ้นบ้างภายหลังจากที่ได้นำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มมาใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อไปใช้รวมทั้งอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกมีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไร

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ใน อบต. พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

บทที่ 4
บทวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก โดยผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
 2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานตามกลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
 3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
 4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
- โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก พบว่า ตำบลพรหมณี เป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ประกอบไปด้วย 17 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเขาชะโงก, บ้านเขาน้อย, บ้านหนองสะแก, บ้านคลองสะท้อน, บ้านหนองเตย, บ้านท้ายเกาะ, บ้านวังคัน, บ้านคลองแสง, บ้านโคกลำดวน, บ้านหนองพงษ์, บ้านตอไม้แดง, บ้านหนองแสนตอ, บ้านบุอินทนิล, บ้านเทพประทาน, บ้านวังปลาจืด, บ้านคลองยางและบ้านหนองยาง

อาณาเขตตำบล ทิศเหนือจะเป็นเขตโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าติดต่อกับอำเภอ บ้านนาและเขตจังหวัดสระบุรี ทิศใต้ติดต่อกับเขตตำบลท่าช้าง และตำบลท่าทราย อำเภอเมือง นครนายก ทิศตะวันออกติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองนครนายกและตำบลเขาพระ อำเภอเมือง นครนายก ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลบ้านพร้าว อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก เป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย โดยยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 3 มีนาคมพ.ศ. 2538 เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้น 5 ต่อมาปีพ.ศ. 2539 ได้ปรับขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2 และในปีพ.ศ. 2546 ปรับเปลี่ยนฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลชั้นกลาง ประกอบด้วย 17 หมู่บ้าน มีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 34 คน ดำรงตำแหน่งวาระละ 4 ปี อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ยังใช้รูปแบบการบริหารในรูปแบบคณะผู้บริหารตามพระราชบัญญัติสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ.2546 (ฉบับ 4) คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน

พื้นที่ในการดูแลของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ราบเชิงเขา มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 51,531 ไร่ ครอบคลุม 17 หมู่บ้านอยู่เมืองห่างจากที่ว่าการอำเภอ 7 กิโลเมตร อาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ คือ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง แหล่งน้ำส่วนใหญ่เป็นคลองชลประทานและมีแม่น้ำธรรมชาติเป็นคลองเส้นเล็กๆ ไหลผ่าน

สถานที่สำคัญของตำบลประกอบไปด้วย อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า(ร.ร.จปร.) วัดพระฉาย (เขาชะโงก) อ่างเก็บน้ำคลองโปลา วิทยาลัยการอาชีพนครนายก โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา สนามกอล์ฟ จปร.

ผลิตภัณฑ์ชุมชนขององค์การบริหารตำบลพรหมณีที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ไม้ตะพิน ขัด การปลูกผักหวานปลอดสารพิษ ผลิตภัณฑ์ปูนปั้น ผลิตภัณฑ์แปรรูปผลผลิตการเกษตร ผลิตภัณฑ์จักสานจากทางมะพร้าว ผลิตภัณฑ์ทอพรหมเช็ดเท้า ผลิตภัณฑ์ยาสระผม

ด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกมีพื้นที่ติดต่อกับเขตเทศบาลเมืองนครนายก จึงทำให้เกิดการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ อย่างมาก เช่น กิจการอุตสาหกรรม แหล่งธุรกิจบ้านพักอาศัย หมู่บ้านจัดสรร ตลอดจนเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการหลายหน่วยงาน ทำให้มีแหล่งจ้างงาน แหล่งสร้างรายได้ เกิดการกระจายรายได้ และมีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจจากเขตเมืองมาสู่พื้นที่ที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกสูง

ด้านสังคม ในพื้นฐานของตำบลพรหมณี มีการรวมตัวของกลุ่มประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนในรูปของประชาคมและประชาสังคมที่ค่อนข้างเข้มแข็ง และมีการให้การสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานราชการท้องถิ่นและภาครัฐอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดพลังของประชาชนที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบลเป็นอย่างดี ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของภาครัฐและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่เสมอ

อีกทั้งภาครัฐก็ได้มีการส่งเสริมอย่างจริงจังที่จะสร้างสังคมคุณภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่และเป็นต้นแบบในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ด้านการเมือง อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกเป็นหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงมหาดไทย โดยยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการประกาศยกฐานะขึ้นในรุ่นแรก ทำให้มีพื้นฐานทางด้านการเมืองที่มั่นคง ประชาชนให้ความสนใจที่จะศึกษาในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารท้องถิ่นและการแสดงออกตามรูปแบบของสังคมประชาธิปไตยภายใต้สิทธิและเสรีภาพอันพึงมีตามควรที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครอง มีการเคารพกฎระเบียบ ธรรมเนียมและกติกาของระบบการเมือง โดยผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่น จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญและตรงตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่

ด้านสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางภูมิศาสตร์ด้านกายภาพของตำบลพรหมณี มีสภาพพื้นที่ด้านทิศเหนือเป็นที่ราบลุ่มเชิงเขาสูงและต่ำสลับกันลาดเทไปทางทิศใต้และทิศตะวันตก ส่วนตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มริมน้ำและคลองส่งน้ำ โดยมีคู คลอง ร่องน้ำ ลำราง หลายสายจากหลายหมู่บ้าน ไหลรวมตัวกันลงสู่คลองส่งน้ำชลประทานขนาดใหญ่ ซึ่งไหลตัดผ่านพื้นที่ตำบลพรหมณีจากด้านทิศตะวันออกลงสู่ทิศตะวันตก ช่วงตอนล่างก่อนไปทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ และมีทางหลวงแผ่นดินเป็นถนนสายหลักตัดผ่านไปสู่จังหวัดต่างๆทางภาคตะวันออกและภาคอีสานได้ เป็นเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางผ่านไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญต่างๆ ของจังหวัดนครนายกและจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งในพื้นที่ยังมีหน่วยราชการที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ทางทหารขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ด้านประชากร ตำบลพรหมณี มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 6,236 ครัวเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 18,719 คน เป็นชาย 9,978 คน หญิง 8,741 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 194.48 คน/ตารางกิโลเมตร

ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สถาบันทางการศึกษา

- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครนายก จำนวน 9 แห่ง
- โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 2 แห่ง
- โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จำนวน 1 แห่ง

- โรงเรียนในสังกัดกรมอาชีวศึกษา จำนวน 1 แห่ง
- โรงเรียนเอกชน จำนวน 1 แห่ง

สถาบันศาสนา

- วัดในพระพุทธศาสนาในตำบลพรหมณี จำนวน 10 แห่ง

ด้านสาธารณสุข เกี่ยวกับการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกัน โรคและระงับ

โรคติดต่อ

- สถานีอนามัย จำนวน 3 แห่ง
- โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง
- ร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 4 แห่ง

ด้านอาชีพ

- เกษตรกรรม จำนวน 1,765 ครัวเรือน
- รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2,055 ครัวเรือน
- หน่วยงานเอกชน จำนวน 1,267 ครัวเรือน
- ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 294 ครัวเรือน
- รับจ้างทั่วไป จำนวน 729 ครัวเรือน
- อื่นๆ จำนวน 126 ครัวเรือน

ด้านการเกษตร/กลุ่มเกษตรกร

- พื้นที่การเกษตรกรรม จำนวน 28,444 ไร่
- การเลี้ยงสัตว์ จำนวน 992 ครัวเรือน

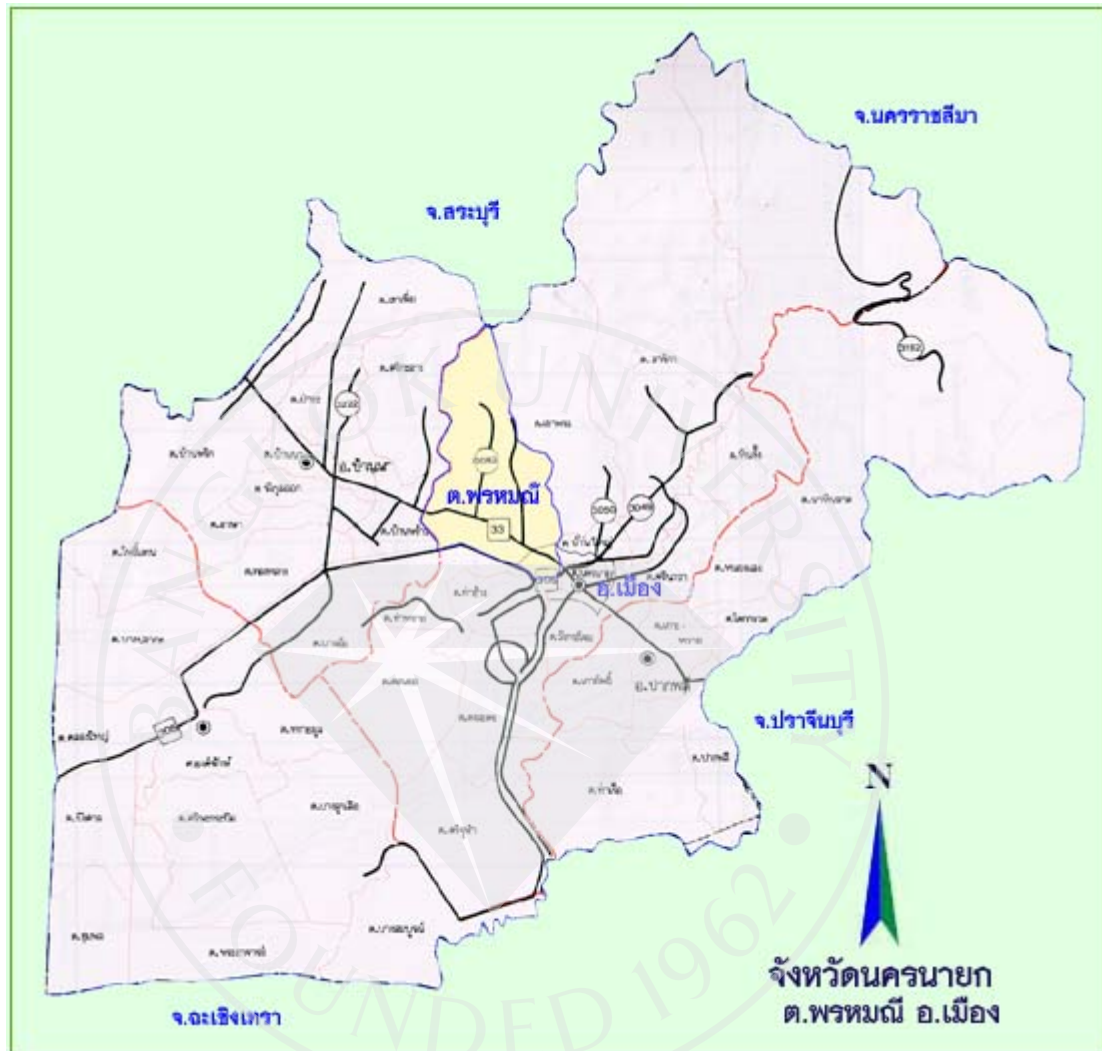
ด้านระบบสาธารณูปโภคด้านระบบ น้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน

- คลองธรรมชาติ จำนวน 10 แห่ง
- บึง/หนองน้ำธรรมชาติ จำนวน 10 แห่ง
- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น 63 แห่ง

หน่วยงานราชการ

- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- กองพันทหารราบ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
- โรงเรียนทหารการเกษตร กรมการสัตว์ทหารบก
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก
- ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดนครนายก
- ศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย (นครนายก)

ภาพที่ 4.1 : แสดงเส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

การใช้เส้นทางในการเดินทางและขนส่งเข้าสู่ตำบลพรหมณี

1. เส้นทาง ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 33 ถนนสุวรรณศร ระยะทางห่างจากที่ว่าการอำเภอฯ ประมาณ 7 กม.
2. เส้นทาง ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 305 ถนนรังสิต-นครนายก ระยะทางห่างจากรังสิต ประมาณ 80 กม.

2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานตามกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากการศึกษากลยุทธ์และวิธีการดำเนินงานตามกลยุทธ์การสื่อสาร พบว่า อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนในลักษณะที่หลากหลาย โดยมีวิธีการดำเนินงานแต่ละกลยุทธ์ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 คือ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน คือ บุคคลที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก นำมาใช้ในการทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อไปสู่ประชาชนมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพสูงในการประชาสัมพันธ์ข้อมูล เนื่องจากได้ติดต่อกับประชาชนโดยตรง และสามารถตอบข้อสงสัยที่ประชาชนต้องการได้ ประกอบกับในด้านพื้นฐานของตำบลพรหมณีนั้น จะมีการรวมตัวของประชาชนจำนวนมากในหมู่บ้านและชุมชนในรูปของประชาคมซึ่งเป็นประชาสังคมที่ค่อนข้างเข้มแข็ง สังเกตได้จากจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง การประชุมจะได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและภาครัฐด้านสถานที่ เช่น ลานอเนกประสงค์ของโรงเรียน ห้องประชุมของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก อย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดเป็นพลังของประชาชนที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของภาครัฐและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยการลงคะแนนเสียงอยู่เสมอ

“...ชาวบ้านในตำบลพรหมณีส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือดี เวลาที่มีการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาเรื่องต่างๆ สังเกตจากจำนวนคนที่เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง แต่ก็ยังมีบางส่วนที่ยังไม่เห็นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาแต่ก็น้อยมาก เมื่อเทียบกับคนที่มาร่วมประชุม ผมว่าตรงนี้แหละที่ทำให้การทำงานของพวกผมไม่ค่อยมีปัญหา เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือในทุกๆเรื่องเป็นอย่างดี...” (คุณอุคร พนมกุล, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

ดังนั้นอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จึงได้เลือกสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนมาเป็นกลยุทธ์ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านรู้สึกถึงความเป็นกันเอง หากมีพูดคุยหรือการทำงานร่วมกัน แต่ทั้งนี้การที่จะนำผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนมาเป็นสื่อ นั้น อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จะทำการฝึกอบรมผู้ใหญ่บ้านและ

ผู้นำชุมชนด้วยการจัดวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ภาวะผู้นำ จิตวิทยามวลชน เพื่อหวังผลให้ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) มีใจเสียสละเพื่อส่วนรวม 2) ชอบที่จะถ่ายทอดความรู้สู่ประชาชน 3) มีความเป็นกลาง 4) ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่ามุ่งประโยชน์ส่วนตัว 5) มีความกระตือรือร้น 6) มีความสนใจใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

“...ผมว่าเวลาทำงานกับชาวบ้าน โดยเฉพาะชาวบ้านที่มีความรู้หน่อยๆเนี่ย ถ้าเราได้พูดคุยกับเค้าบ่อยๆ มันจะทำให้เค้ารู้สึกเป็นกันเองกับเรานะ เวลาจะทำงานอะไรรู้สึกมันง่ายขึ้นไปหมด บางทีจำเป็นต้องทำถนนเข้าหมู่บ้าน เชื่อไม่ว่าบางคนเค้าบริจาคที่ดินกันเลยนะ...”
(คุณสุวรรณ เสือสวย, สัมภาษณ์วันที่ 30 กรกฎาคม 2551)

รวมทั้งจัดให้มีการไปดูงาน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลอื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ เช่น อบต.เกาะช้าง จังหวัดตราด หลังจากนั้นผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนก็จะทำการจัดประชุมประชาคมขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากการไปดูงานแต่ละครั้ง เพื่อเปิดวิสัยทัศน์ และระหว่างการจัดประชุมจะมีการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อหัวข้อการประชุมในครั้งนั้นๆอย่างอิสระ หลากหลาย โดยสถานที่จัดประชุมจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมใช้เวลาประมาณ 1 วัน และจะดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การกล่าวต้อนรับ 2) การละลายพฤติกรรม 3) การจุดประกายความคิด 4) เข้าสู่ข้อมูลที่ต้องการพูดคุย 5) เปิดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะและความเห็น 6) สรุปและปิดเวทีประชาคม

ภาพที่ 4.2 : บรรยากาศในการจัดประชุมประชาคม

กลยุทธ์ที่ 2 คือ การใช้สื่อมวลชน ได้แก่ หอกระจายข่าว
การใช้หอกระจายข่าวเป็นกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนเพราะ
หอกระจายข่าวเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงชาวบ้านได้ง่าย เพราะมีระยะทางการได้ยินสูงถึง 400 เมตร
รวมทั้งเป็นสื่อที่คนในชุมชนเป็นผู้ผลิตและผู้ฟัง เป็นสื่อที่ปิด-เปิดง่าย ใช้ภาษาถิ่น ต้นทุนต่ำ
มีการผลิต การจัดการ เครื่องมือที่ไม่ซับซ้อน เป็นสมบัติสาธารณะ เนื่องจากชุมชนเป็นเจ้าของ
จึงไม่มีการแสวงหากำไร เป็นสื่อที่สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารออกไปสู่ประชาชนตามหมู่บ้าน
ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับในตำบลพรหมณี หมู่บ้านแต่ละแห่งจะอยู่ค่อนข้างห่างไกลกัน
การใช้สื่อบุคคลอื่น ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนเพียงอย่างเดียว อาจทำให้การติดต่อสื่อสารกับ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำ
และทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
เป็นไปได้อย่างไม่ทั่วถึง ดังนั้น หอกระจายข่าวจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการ

สื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ต้องการเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

“หอกระจายข่าวเป็นสิ่งที่จะเอาไว้ใช้สื่อสารภายในหมู่บ้านที่เราใช้กันเป็นประจำ โดยเฉพาะยุคนี้รัฐบาลเน้นเรื่องการสื่อสารถึงกันภายในหมู่บ้าน ดังนั้นทุกหมู่บ้านจะต้องมีหอกระจายข่าวซึ่งบางแห่งอาจได้งบของรัฐบาล บางแห่งได้งบจาก อบต. เช่น หมู่ 1 คือหมู่ที่ผมอยู่นี้ได้จากงบ อบต. มาปรับปรุงให้ดีขึ้น ที่จริงหมู่บ้านเรามีหอกระจายข่าวอยู่ 2 แห่ง คือ อยู่ที่วัดก่อนหน้านี้เราก็ใช้ของวัด แต่มันส่งไปได้ไม่ทั่วถึงพอเราได้ตัวใหม่ ตอนนี้เราจะใช้ตัวใหม่นี้ตลอด เพราะมีประสิทธิภาพดีกว่าอันเดิม ชาวบ้านได้ยินทั่วถึง ส่วนใหญ่จะเอาไว้ใช้กับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนหรือเรื่องใหญ่ๆของหมู่บ้าน...” (นายพิชญ เพราะกระโทก, สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

สำหรับขั้นตอนการใช้หอกระจายเสียงนั้น จากการศึกษาพบว่าจะขึ้นอยู่กับแต่ละหมู่บ้าน กล่าวคือ บางหมู่บ้านผู้ประกาศอาจเป็นผู้ใหญ่บ้านเอง หรือบางหมู่บ้านอาจมีการแต่งตั้งมักทายักวัดเป็นประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านไว้สำหรับประกาศข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านหอกระจายข่าวให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ

“...หากมีเรื่องราวที่ต้องการประชาสัมพันธ์ให้หมู่บ้านทราบ จะทำการแจ้งให้แก่ผู้ใหญ่บ้านหรือนักประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ผมมักไปแจ้งด้วยตัวเอง เป็นการไปพบแบบเผชิญหน้า เพื่อป้องกันการแจ้งข่าวผิดเพี้ยน ไม่มีการแจ้งด้วยหนังสือหรือฝากข้อความไว้กับผู้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่ผมมักจะทราบว่าผู้ใหญ่บ้านหรือนักประชาสัมพันธ์หมู่บ้านจะอยู่บ้านในช่วงเวลาใด หากไปไม่พบ อาจต้องไปอีกครั้ง แต่ส่วนใหญ่ผมจะพบตัว เนื่องจากไม่ค่อยไปที่อื่น มักไปแจ้งเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่ทางการต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบ เช่น แจ้งวันเวลาในการลอกคูคลอง หรือแจ้งการประชุม การนัดการพัฒนาภายในหมู่บ้าน เป็นต้น

ส่วนบุคคลอื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เกษตรตำบล ที่ต้องการแจ้งให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับการฉีดวัคซีนของทั้งคนและสัตว์ การพบปะนักประชาสัมพันธ์หมู่บ้านอาจทำ 2 วิธี คือ ไปพบด้วยตัวเอง หรือมีหนังสือฝากไปให้นักประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาที่ไม่มีรายละเอียดซับซ้อน เช่น เรื่องของวัน เวลา สถานที่ฉีดวัคซีน

ในการกระจายข่าวสาร ผู้ใหญ่บ้านหรือนักประชาสัมพันธ์หมู่บ้านจะเขียนข้อความที่ผมต้องการประกาศลงในกระดาษ แล้วให้ผมอ่านว่าถูกต้องหรือเปล่า จากนั้นก็จะประกาศกระจายข่าวให้ประชาชนทราบ” (นายณรงค์ ดั่งศิริ, สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

ภาพที่ 4.3 : ภาพหอกระจายข่าวในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

กลยุทธ์ที่ 3 คือ การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นปลิว

แผ่นปลิวเป็นสื่อที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกใช้ในการติดต่อสื่อสารกับประชาชนในการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก ค่อนข้างน้อย เพราะเรื่องการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบกนั้น สื่อสิ่งพิมพ์ไม่สามารถอธิบายให้ประชาชนเข้าใจรายละเอียดต่างๆ ได้ง่ายเพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มีศัพท์วิชาการเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ชาวบ้านทั่วไปที่มีการศึกษาน้อยจะเข้าใจได้ยาก

“...เวลานำแผ่นปลิวเกี่ยวกับการรักษาน้ำตามลำคลอง หรือบ่อน้ำของชาวบ้าน ชาวบ้านชอบบ่นให้ฟังประจำเลยว่า เอามาคิดทำไม อ่านก็ไม่ค่อยออกอยู่แล้วแถมยังมีแต่ภาษาอะไรก็ไม่รู้...” (นายอุดม แก้วไย, สัมภาษณ์วันที่ 30 กรกฎาคม 2551)

ยกเว้นเรื่องของการพัฒนาในด้านการป้องกัน โรคและระงับโรคติดต่อเท่านั้นที่จะนำสื่อสิ่งพิมพ์มาใช้งานมาก ทั้งนี้แผ่นปลิวที่นำมาใช้จะไม่ใช้สื่อที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกผลิตขึ้นเอง แต่จะไปขอรับมาจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งเป็นบุคคลที่มาช่วยงานด้านสาธารณสุขโดยไม่หวังผลตอบแทน มาแจกจ่ายให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน เพราะกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ถือเป็นตัวแทนของกระทรวงสาธารณสุขในการให้ความรู้และคอยสอดส่องดูแลด้านสาธารณสุขเบื้องต้นแก่ประชาชน เช่น การให้ความรู้ด้านโรค

ท้องร่วง วิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลาย เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาและภาพในแผ่นปลิวจะมีความง่ายต่อการเข้าใจบนพื้นฐานของความรู้ที่ประชาชนในท้องถิ่นมี

“...บางครั้ง อบต. จะมีการใช้แผ่นปลิวแนะนำการปฏิบัติตนในด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ซึ่งจะมาเป็นระยะๆ โดยเราจะนำไปแจกตามหมู่บ้านหรือเขตที่เรารับผิดชอบ หากมีจำนวนน้อยจะนำไปติดที่วัด โรงเรียน ตลาดนัดในชุมชนแผ่นปลิวนี้ชาวบ้านเมื่อดูแล้วจะเข้าใจได้ง่าย เพราะสาธารณสุขพยายามใช้ภาพและคำพูดที่สั้นๆ ง่ายกับความเข้าใจ ผมเคยถามชาวบ้านเกี่ยวกับแผ่นปลิว ชาวบ้านบอกว่าสวย ตัวหนังสือใหญ่ดี บางคนเอาไปให้ลูกหลานอ่านให้ฟัง อ่านคิดบ้าง ดูบ้างไปตามเรื่อง แต่บางคนก็เอาไปให้ลูกหลานฝึกอ่านหนังสือ มันก็ได้ประโยชน์หลายอย่างดีเหมือนกัน...” (คุณอุคร พนมกุล, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

แม้ว่าจะมีการนำสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทแผ่นปลิวมาใช้เป็นกลยุทธ์การสื่อสาร แต่ก็ปรากฏว่าสื่อประเภทนี้หลายชุดถูกจัดทำขึ้นมาโดยไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของประชาชนในพื้นที่ว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย ดังนั้นในระยะหลังๆ จึงทำให้สื่อประเภทแผ่นปลิวนี้มักไม่ค่อยได้รับความสนใจจากประชาชนมากเท่าที่ควรอันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการศึกษานั้นเอง

ภาพที่ 4.4 : ตัวอย่างสื่อแผ่นป๊อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาด้านสาธารณสุข

ข้อแนะนำ

เพื่อป้องกันโรคและภัยต่อสุขภาพ

ร่างกายสะอาด

- อบน้ำชำระล้างร่างกายให้สะอาด ฟอกสบู่ให้ทั่วตัว โดยเฉพาะตามข้อพับ ข้อมือ นิ้วเท้า และเข่า ให้แห้งด้วยผ้าสะอาด
- สวมใส่เสื้อผ้าที่สะอาดไม่อับชื้นให้ร่างกายอบอุ่นอยู่เสมอ
- ล้างมือให้สะอาดด้วยน้ำและสบู่ทุกครั้ง ก่อนเตรียม/ปรุงอาหาร ก่อนกินอาหาร หลังหยิบจับสิ่งสกปรก และหลังการขับถ่าย
- ล้างเท้าให้สะอาดทุกครั้งหลังจากเดินย่ำน้ำ หรือ ถูกรน้ำสกปรก แล้วใช้ผ้าสะอาดเช็ดให้แห้ง โดยเฉพาะตามข้อมือ
- อย่าใช้มือ แขน หรือผ้าที่สกปรกยัดหรือเช็ดตา และระวังไม่ให้น้ำสกปรกกระเด็นเข้าตา รับประทานอาหารด้วยน้ำสะอาดทุกครั้งที่ถูกน้ำสกปรก

กินอาหารสุก สะอาด

- ตีมน้ำสะอาด เช่น น้ำต้มสุก น้ำที่ใส่คลอรีน หรือน้ำบรรจุขวด
- กินอาหารที่สะอาด ปรุงสุกด้วยความร้อน โดยกินอาหารที่ปรุงสุกใหม่ๆ ถ้ากินอาหารร่วมกัน ต้องใช้ช้อนกลาง
- ผักสด ผลไม้ ต้องล้างให้สะอาดก่อนนำมากิน
- ใช้ผ้าเช็ดรองอาหาร หรือนำใส่ตู้กับข้าวป้องกันแมลงวันตอมอาหาร
- ภาชนะที่ใช้ในการกินอาหารและตีมน้ำต้องล้างให้สะอาด ตากแดดหรือผึ่งให้แห้ง และเก็บไว้ในที่สะอาด

หยุดการแพร่ระบาด

- ถ่ายอุจจาระในส้วม ในภาชนะน้ำท่วมหากไม่สามารถถ่ายในส้วมได้ ห้ามถ่ายลงในน้ำโดยตรงแต่ให้ถ่ายใส่ถุงพลาสติกแล้วใส่ปูนขาวพอสมควร ปิดปากถุงให้แน่น นำใส่ถุงขยะอีกครั้งก่อนนำไปทิ้ง
- ทิ้งเศษอาหารในถุงพลาสติกและปิดปากถุงให้มิดชิด ไม่ให้แมลงวันตอม ห้ามทิ้งลงในน้ำ

ข้อพึงระวัง

- หากมีอาการเจ็บป่วย ผื่นหนังเริ่มเปื่อย เกิดผื่นคัน น้ำกัดเท้า หรือมีบาดแผล ควรทำการรักษา ตั้งแต่เริ่มเป็น
- ผู้มีบาดแผล ถ้าแผลอักเสบ เป็นหนอง มีไข้เฉียบพลัน ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ อย่อย่างรุนแรง ให้รีบไปพบแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อรักษาทันที
- ถ้ามีแผลที่บริเวณขาหรือเท้า หลีกเลี่ยงการเดินย่ำน้ำ เพราะจะทำให้เกิดการติดเชื้อเข้าสู่ร่างกายได้
- จัดสิ่งของในบ้านให้เป็นระเบียบ สะอาด เพื่อป้องกันสัตว์มีพิษต่างๆ เข้ามาอยู่อาศัย

สาธารณสุขห่วงใยผู้ประสบภัยจากน้ำท่วม

จังหวัดและเขตแพร่โดย กองสุขภาพ กรมส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข สิงหาคม 2559 จำนวน 40,000 แผ่น

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ประกอบไปด้วย

1. งบประมาณ งบประมาณเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้เพราะหากไม่มีงบประมาณก็จะทำให้การกำหนดและการดำเนินงานตามกลยุทธ์การสื่อสารเป็นไปด้วยความลำบาก โดยเฉพาะในส่วนของค่าใช้จ่ายสื่อบุคคล อันได้แก่ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เพราะในการจัดประชุมประชาคมแต่ละครั้งจะต้องให้เงินค่าเบี้ยเลี้ยงเพื่อชดเชยเวลาในการทำงาน เงินค่าเดินทางกับผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนในการเดินทางเพื่อติดต่อกับชาวบ้าน ค่าจ้างสำหรับแรงงานชาวบ้านที่มาช่วยทำงานในแต่ละครั้ง

“...ผมรู้สึกดีใจมาก มีหลายครั้งที่ผมไปดูงาน แล้วเจอชาวบ้านบางคนไม่ยอมรับเงินค่าจ้างแถมยังพาลูกหลานมาช่วยทำงานด้วย พวกเค้าบอกผมว่า พวกเค้าไม่ได้ต้องการเงินแต่ขอให้พวกเค้ามีส่วนร่วมได้ช่วยทำอะไรให้กับบ้านเกิดตัวเองบ้างก็พอ...” (นายณรงค์ ดวงศรี, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

ตลอดจนจะต้องมีของฝากติดมือไปแจกชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุม เพื่อเป็นการแสดงความมีน้ำใจให้กับชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุม รวมถึงยังเป็นการจูงใจให้ชาวบ้านบางส่วนที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุม ตัดสินใจเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ได้รับสิ่งตอบแทนที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก นำมาแจก ดังนั้นปัจจัยเรื่องงบประมาณนี้จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสาร

“...ของติดไม้ติดมือที่เอาไปแจก มันช่วยให้คนบางคนที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการมาประชุมสนใจที่จะมาประชุมกันมากขึ้น ผมเลยคิดว่าการนำของติดไม้ติดมือมาแจกเป็นเครื่องมือในการดึงดูดความสนใจของคนกลุ่มนี้ได้ดี แม้ว่ามันจะเป็นการปลุกฝังที่ไม่ดี แต่มันก็เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่จะทำได้กับคนบางคน...” (คุณอุตร พนมกุล, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

“...ผมสังเกตหลายครั้งแล้วนะ เวลาที่เราไปแจกผมรู้สึกที่ชาวบ้านเค้าจะดีใจ เวลานั้นประชุมพากันยิ้มบ่อยยิ้มใหญ่ เผลอๆบางทีนะเคยได้ยินชาวบ้านพูดกันว่าน่าเสียดายที่ไม่ได้ไปประชุมเลยอดได้ของแจก ทั่วๆไปของแจกก็ไม่ใช่ว่าจะแพง ก็แค่หมวกใบเดียว...” (คุณอุดม แก้วไย, สัมภาษณ์วันที่ 30 กรกฎาคม 2551)

2. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวบ้าน กล่าวคือ ในการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก จะต้องศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวบ้านด้วยว่าเป็นอย่างไร สื่อประเภทใดบ้างที่น่าจะเข้าถึงชาวบ้านได้มากที่สุด เนื่องจากชาวบ้านในตำบลพรหมณีจะมีช่วงเวลา สถานที่ในการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ต่างกันจากนั้นจะนำผลที่ได้ไปใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์ต่อไป

“...หออกระจายข่าวมันใช้ดีสำหรับชาวบ้านที่ทำงานภายในตำบลเพราะมัน ได้ยินเสียง แต่สำหรับชาวบ้านที่ทำงานในตัวเมืองบางทีเราก็ต้องอาศัยการบอกต่อจากชาวบ้านเองนั่นแหละ ทำให้ชาวบ้านที่ทำงานไกลบ้านรู้ในเรื่องที่ประกาศไม่ครบทั้งหมด...”

(คุณเสรี เดชะ, สัมภาษณ์วันที่ 30 กรกฎาคม 2551)

“...อย่างคนแถวบ้านผมเค้าทำงานตอนกลางคืน กลางวันเป็นเวลาอน ผมว่าถ้าผมไม่บอกหรือเค้าไปได้ยินจากคนอื่น ผมว่าเค้าก็คงไม่รู้เรื่องอะไรหรอก เพราะกว่าเค้าจะกลับมาคนอื่นก็คงไปทำงานกันหมดแล้ว...” (คุณพิชญ์ เพราะกระโทก, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

4. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก พบว่า

ปัญหาที่เกิดขึ้นอันดับแรกได้แก่ จำนวนของหออกระจายข่าวที่มีอยู่เพียง 2 แห่ง จึงทำให้มีอุปสรรคในการกระจายข่าวสารออกไปในวงกว้างทั่วทั้งตำบลได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับอุปกรณ์ต่างๆ ภายในหออกระจายข่าวมีอายุการใช้งานมานานนับสิบปี จึงทำให้ประสิทธิภาพของเสียงที่ประกาศ ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ชาวบ้านได้รับข่าวสารที่ผิดเพี้ยนจากความเป็นจริง เช่น เรื่องของวัน เวลาคัดหมาย มักมีความผิดพลาดอยู่เสมอ จึงส่งผลให้การทำงานของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ไม่ราบรื่น

“...ปัญหาของหออกระจายข่าวที่ผมได้เจอมาเองคือเรื่องของเสียงขาดๆหายๆ เวลาประกาศ ตอนนั้นผมให้เค้าประกาศบอกชาวบ้านว่า 2 โมงเช้าจะมีเจ้าหน้าที่มาฉีดยากันยุง ให้แต่ละบ้านมีคนอยู่บ้านด้วย แต่พอผมกับเจ้าหน้าที่ไปถึงบ้านกลับไม่มีใครอยู่เลย มารู้ทีว่าชาวบ้านคิดว่าเป็นนัดตอนบ่าย 2 เพราะเสียงประกาศมันไม่ชัดขาดๆหายๆ จากที่ประกาศว่า 2

โมงเช้าชาวบ้านได้ยินแต่ว่า 2 โมงเลยคิดกันเองว่าเป็นบ้าย 2 ...” (คุณณรงค์ คิ้วศรี, สัมภาษณ์ วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

จากปัญหาดังกล่าวอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้ทำการแก้ไขปัญหาโดยการพยายามผลักดันในเรื่องการของบประมาณประจำปีในส่วนนี้ขึ้นมาโดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าภายใน 4 ปีนับตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2551 จะพยายามติดตั้งหอกระจายข่าวเพิ่มให้ได้อีก 5 แห่ง รวมทั้งจะพยายามของบซ่อมบำรุงหอกระจายข่าวให้ได้ในทุกๆปี

ปัญหาอันดับสอง ได้แก่ ปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นปลิว เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีการศึกษาน้อย ดังนั้นจึงทำให้เกิดอุปสรรคในเรื่องการสื่อข้อมูลข่าวสารต่างๆไปยังชาวบ้านขึ้นมา อันเนื่องมาจากการอ่านหนังสือไม่ค่อยออกของชาวบ้านนั่นเอง

“...บางทีเวลาไปติดแผ่นปลิว แล้วไปเจอชาวบ้านกำลังนั่งคุยกันอยู่ ผมต้องอ่านให้เค้าฟังจนจบเลยนะ เพราะชาวบ้านบอกว่าเอามาติดแล้วจะมีซักกี่คนที่อ่านออก ในเมื่อเอามาติดแล้วก็อ่านให้ฟังหน่อยซิจะได้รู้เรื่องว่ามันเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ผมก็เข้าใจนะเพราะแผ่นปลิวบางอย่างที่ผมไปติดมีภาพประกอบน้อย แต่ตัวหนังสือเยอะมาก...”

(คุณพิษณุ เพราะกระ โทก, สัมภาษณ์วันที่ 28 กรกฎาคม 2551)

จากปัญหาดังกล่าวอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้พยายามแก้ไขโดยการผลักดันให้มีการผลิตแผ่นปลิวในรูปแบบของการมีภาพประกอบสาริตให้มากขึ้นเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจเนื้อหาสาระได้ง่ายกว่าการอ่านตัวหนังสือ ประกอบกับจะพยายามเน้นให้ผลิตแผ่นปลิวที่มีสีสันสดใสเพื่อดึงดูดใจชาวบ้านให้หันมาสนใจแผ่นปลิวให้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง”กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการในอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน และระบบสาธารณสุขสุขภัณฑ์ด้านกรบารุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

ผลการวิจัยพบว่าตำบลพรหมณีมีสถานที่ในการให้บริการเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขปศุสัตว์ด้านระบบ น้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน คือ คลองธรรมชาติ จำนวน 10 แห่งบึง/หนองน้ำธรรมชาติ จำนวน 10 แห่ง และแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น จำนวน 63 แห่ง ส่วนระบบสาธารณสุขด้านกรบารุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ คือ สถานีอนามัย จำนวน 3 แห่ง โรงพยาบาล จำนวน 1 แห่ง และร้านขายยาแผนปัจจุบัน จำนวน 4 แห่ง

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนนั้นประกอบไปด้วย 1) การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน 2) การใช้สื่อมวลชน ได้แก่ หอกระจายข่าว 3) การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นปลิว โดยสื่อบุคคลเป็นสื่อที่ถูกรับมาใช้กันมากเป็นอันดับ1 เพราะสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้สูง

ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อที่ถูกนำมาใช้น้อยที่สุดเพราะสามารถเข้าถึงชาวบ้านได้น้อย เนื่องจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาน้อย อ่านหนังสือไม่ค่อยออก ประกอบกับรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ไม่ดึงดูดความสนใจได้มากเท่าที่ควร

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี

อ.เมือง จ.นครนายก

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ที่สำคัญที่สุดได้แก่ งบประมาณ โดยเฉพาะงบในส่วน of ค่าเบี้ยเลี้ยงในการทำงานล่วงเวลาหรือนอกเหนือจากเวลาราชการ เงินค่าเดินทางของ ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เช่นค่าน้ำมันรถยนต์ในการเดินทางแจ้งข่าวบางเรื่องที่ต้องการความ รวดเร็วและถูกต้อง รวมถึงของฝากที่นำไปแจกชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุม

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของชาวบ้าน เนื่องจากเวลาและ ระยะเวลาในการประกอบอาชีพของชาวบ้านมีความแตกต่างกันทำให้การเผยแพร่ข่าวสารมี ข้อจำกัดในเรื่องของเวลาในการเข้าถึงชาวบ้านให้มากที่สุด

4. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ

อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนได้แก่ จำนวนของหอกระจายข่าวที่มีอยู่เพียง 2 แห่ง ทำให้การกระจายข่าวสารออกไปไม่ทั่วถึงทั้ง ตำบล รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ ภายในหอกระจายข่าวมีอายุการใช้งานมานานทำให้ประสิทธิภาพ ของเสียงที่ประกาศ ไม่ชัดเจน ซึ่งอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้ทำการแก้ไขปัญหา โดยการของงบประมาณประจำปีขึ้นมา รวมทั้งของบซ่อมบำรุงหอกระจายข่าวในแต่ละปี และปัญหาที่สอง คือ ปัญหาการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ แผ่นปลิว เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้มี การศึกษาน้อย อ่านหนังสือไม่ค่อยออก ทำให้เกิดอุปสรรคในเรื่องของการสื่อสารข้อมูลข่าวสาร ต่างๆ ซึ่งอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้แก้ไขโดยการให้มีการผลิตแผ่นปลิวในรูปแบบ ของการมีภาพประกอบให้มากขึ้น และเน้นให้ผลิตแผ่นปลิวที่มีสีสันสดใสให้น่าสนใจมากขึ้น

อภิปรายผล

1. ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขปโภคด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน และระบบสาธารณสุขด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากผลการวิจัยที่พบว่าตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีสถานที่ในการให้บริการเกี่ยวกับระบบสาธารณสุขปโภคด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน และระบบสาธารณสุขด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การป้องกันโรคและระงับโรคติดต่ออยู่จำนวนมากได้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าตำบลนี้เป็นตำบลที่มีความอุดมสมบูรณ์ในเรื่องของทรัพยากรเป็นอย่างมากยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ควรที่จะปลูกฝังให้ชาวบ้านเกิดความหวงแหนในสิ่งที่ตำบลของตนมี โดยการกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมหรือเกิดความรู้สึกหวงแหน มีความรักความผูกพันต่อทรัพยากรที่มีอยู่ ดังที่ ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์ (2548) กล่าวว่า หลักการที่เป็นรากฐานสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชนก็คือหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดค้นหาปัญหาและศึกษาสาเหตุของปัญหา การวางแผนดำเนินกิจการ การลงทุนและปฏิบัติ การติดตามและประเมินผลงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีความรักผูกพัน ช่วยกันย้่าให้เกิดความรู้สึกว่าเรื่องนั้นๆเป็นความรับผิดชอบและเกิดจากน้ำพักน้ำแรงของพวกเขาเอง

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากผลการวิจัยที่พบว่า กลยุทธ์การสื่อสารที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนนั้นประกอบไปด้วย 1) การใช้สื่อบุคคล 2) การใช้สื่อมวลชน 3) การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ นั้น สามารถอภิปรายผลได้ว่า สื่อทั้ง 3 ประเภทเป็นสื่อพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนที่ทุกพื้นที่น่าจะมียู่ ดังที่ ประมะ สตะเวทิน (2538) กล่าวว่า โดยปกติสื่อที่นำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) สื่อบุคคล หมายถึง ตัวคนที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารในลักษณะเผชิญหน้า โดยการใช้สื่อบุคคลในการสื่อสารจะกระทำได้ทั้งในรูปแบบของการสนทนากับผู้รับสารเพียงคนเดียว หรือในรูปแบบของการประชุมกลุ่มซึ่งประกอบด้วยผู้รับสารมากกว่า 1 คน ก็ได้ 2) สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีเนื้อหาเฉพาะและจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่ผู้รับสารเฉพาะกลุ่ม ตัวอย่างของสื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ หนังสือ คู่มือ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ เป็นต้น 3) สื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่สามารถนำสารจาก ผู้ส่งสาร ไปสู่ผู้รับสารซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว ภายในเวลาเดียวกันหรือในเวลาใกล้เคียงกัน โดยทั่วไปแล้วสื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์

วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารและภาพยนตร์ ซึ่งหอกระจายข่าวก็จัดได้ว่าเป็น สื่อมวลชนประเภทหนึ่งเพราะสามารถสื่อสารกับคนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปณิธา รื่นบันเทิง (2542) ที่ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารอันนำไปสู่การก่อตัวเป็นชุมชนพัฒนาของชุมชนมุสลิมกัญญา แขวงวัด กัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ที่ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การสื่อสารจะใช้สื่อหลายๆ ประเภทประกอบกันเนื่องจากลักษณะของสื่อแต่ละสื่อจะมีลักษณะที่แตกต่างกันและสามารถ สนับสนุนซึ่งกันและกันได้ อีกด้วยทั้งนี้เพราะอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ก็มีการใช้สื่อ ที่หลากหลายในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน โดยสื่อที่มีอิทธิพลต่อชุมชนมากที่สุดคือ สื่อบุคคล เพราะสื่อบุคคลจะมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบสองทางสามารถเข้าถึงประชาชน และตอบข้อสงสัยได้ชัดเจน และยังทำให้อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกมีโอกาสได้รับ ทราบความรู้สึกนึกคิด ความต้องการและปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งยังเป็นสื่อที่ สามารถชักจูง โน้มน้าวใจประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีเมื่อเทียบกับสื่ออื่นๆ ที่มีลักษณะเป็น การสื่อสารแบบทางเดียวที่อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี

อ.เมือง จ.นครนายก

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนา ชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มากที่สุดได้แก่ เรื่องของงบประมาณ เนื่องจาก ในการดำเนินงานใดๆก็ตามงบประมาณจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะหากไม่มีงบประมาณ หรือมีไม่เพียงพอก็จะทำให้กระบวนการขับเคลื่อนต่างๆเป็นไปด้วยความลำบาก แต่ถ้าหากมี เพียงพอก็จะทำให้กระบวนการในการดำเนินงานต่างๆเป็นไปด้วยความราบรื่น ขณะเดียวกัน หากได้รับความร่วมมือในเรื่องงบประมาณที่ไม่ใช่ตัวเงินจากชาวบ้านเช่น แรงงาน ด้วยแล้ว ก็จะยิ่งทำให้การพัฒนาประสบความสำเร็จมากขึ้น ดังที่กรมพัฒนาชุมชน (2532) ได้กล่าวถึง หลักในการพัฒนาชุมชนไว้ว่า ต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ ประชาชนร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผลในกิจกรรมหรือ โครงการใดๆ ที่จะทำในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงาน อันเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องความเป็นเจ้าของโครงการ หรือกิจกรรม ขณะเดียวกันสิ่ง เหล่านี้ก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่ชนรุ่นหลังจะต้องประพฤติปฏิบัติตาม เนื่องจาก สิ่งเหล่านี้ได้หลอมรวมเป็นวัฒนธรรมไป ดังที่ ศิริกมล จันทร์ปัญญา (2544) กล่าวว่า การสื่อสาร เพื่อการพัฒนาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ก็ต่อเมื่อ จะต้องมีการสาธิต ทำให้ ประชาชนเข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยบุคคลที่เปลี่ยนแปลงแล้วเป็นตัวอย่าง

4. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของ อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้แก่ จำนวนของหอกระจายข่าวที่มีอยู่จำนวนน้อย ทำให้ชาวบ้านได้รับข่าวสารไม่ทั่วถึง เนื่องจากชาวบ้านในตำบลพรหมณีจะมีช่วงเวลาประกอบอาชีพที่แตกต่างกันทำให้มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารจากอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ต่างกัน ทางอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายกจึงได้มีการแก้ไขโดยการเพิ่มจำนวนของหอกระจายข่าวเพื่อมุ่งหวังให้ข่าวสารนั้นเข้าถึงประชาชนให้มากที่สุดตามหลักของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาโดยทั่วไปดังที่ ศิริกมล จันทร์ปัญญา (2544) กล่าวว่า การสื่อสารเพื่อการพัฒนาต้องอาศัยหลักการของการสื่อสารโดยทั่วไปควบคู่ไปด้วย กล่าวคือจะต้องทำการสื่อสารให้ถึงประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เพราะประชาชนแต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่าง ทั้งในเรื่องความต้องการ ปัญหาสภาพเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น ดังนั้น จึงต้องมีการจัดเตรียมเครือข่ายการสื่อสารให้เพียงพอแก่การจะเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ความเจริญให้เกิดขึ้นกับชุมชน ผู้วิจัยเสนอในอนาคตควรจะต้องมีการขยายขอบเขตการวิจัยจากการศึกษาเฉพาะอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ไปเป็นอบต.อื่นๆ ใน จ.นครนายก แล้วนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกันว่าอบต.อื่นๆ ใน จ.นครนายก ได้กำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนกันอย่างไร รวมทั้งควรจะต้องทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก อีกอย่างน้อย 2 ปี ต่อ 1 ครั้ง เพราะวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกอบต.จะอยู่ที่ 4 ปีซึ่งการทำวิจัยทุก 2 ปีจะทำให้เกิด การตรวจสอบการทำงานในรอบ 2 ปีว่าเป็นอย่างไรและพัฒนาการทางด้านกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก เป็นไปในทางที่ดีขึ้นหรือลดลง อย่างไร ซึ่งหากผลวิจัยออกมาในเชิงลบก็ยังมีเวลาในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ต่อไปอีก 2 ปี

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าสื่อที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาจะมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ นั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะต้องมีการฝึกอบรมสมาชิกอบต. พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ให้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องการผลิตสื่อต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อที่จะได้นำความรู้ไปใช้ประกอบการผลิตสื่อเพื่อการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งอาจจะต้องขอความอนุเคราะห์ให้นักประชาสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐ หรืออาจารย์จากวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรในการบรรยายให้ความรู้

2. อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ควรจะต้องทำการปลูกฝังความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในทุกๆ ด้านกับชาวบ้าน โดยต้องพยายามทำให้ชาวบ้านมองเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาชุมชน เพื่อเป็นพื้นฐานในการดึงดูดใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาครั้งต่อไป

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า สมาชิกอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ส่วนใหญ่มีความรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาขั้นต่ำของผู้ที่จะมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกอบต. ให้มีระดับที่สูงขึ้นกว่าปัจจุบัน เพราะผู้วิจัยมีความเชื่อว่าคนที่มีการศึกษาสูงจะมีวิสัยทัศน์กว้างและมีมุมมองในเรื่องการพัฒนาชุมชนที่ดีกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2547). การสื่อสารกับการพัฒนา หน่วยที่ 11-15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2530). การพัฒนาชุมชนหลักและวิธีการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลิ๊อค.
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2532). นโยบายการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). ระบบการสื่อสารเพื่อชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. (2542). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- จิรพรรณ กาญจนะจิตรา. (2538). การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เดชพันธุ์ ประวิชัย. (2543). การสื่อสารเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: แผนกตำราและคำสอน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นงนุช ศิริโรจน์. (2543). การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเลิศ สุกคิดก. (2548). การสื่อสารกับการพัฒนา หน่วยที่ 1-5. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ปรมะ สดเวทิน. (2538). การสื่อสารการพัฒนา. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- (2540). หลักนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542.
- พัทธา สายหู. (2534). กลไกทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). หลักการพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบลิ๊อค.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). การพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.

เสถียร เหลืองอร่าม. (2518). การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

เสถียร เขยประทับ. (2540). การสื่อสารกับการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพล กาญจนะจิตรา. (2531). ระบบข้อมูลและการวางแผนในการพัฒนาชนบท.
กรุงเทพมหานคร: เพิ่มเสริมกิจ.

วิทยานิพนธ์

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ. (2543). การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนา
ชุมชน. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เดชนานต์ มหาภาพ. (2545). กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการเพื่อบำบัดยาเสพติดปฏิบัติธรรม
นำปัญญา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ทวีป ลิ้มปกรณวัฒน์. (2547). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจบุคคลให้มาบริจาคอวัยวะ.
วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธัญพร พงษ์โสภณ. (2539). บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการจูงนำและปลุกจิตสำนึก
ประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ศึกษากรณี พระสังฆาธิการระดับ
เจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี). วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุปผา ลาภะวัฒนาพันธ์. (2546). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ของการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย (ททท.) ภายหลังเกิดเหตุวินาศกรรมในสหรัฐอเมริกา 11 กันยายน พ.ศ.
2544. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ปณิชา รื่นบันเทิง. (2542). กลยุทธ์การสื่อสารอันนำไปสู่การก่อตัวเป็นชุมชนพัฒนาของชุมชน
มุสลิมภูเขียว แขวงกัลยาณี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประดิษฐ์ อัญชิ. (2542). บทบาท แนวทางและประสิทธิภาพของกรมส่งเสริมการเกษตร ในการใช้สื่อสารเพื่อการพัฒนาการเกษตร. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภรินทร ทองลิ้ม. (2543). กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาจิตและคุณภาพชีวิต ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลิกยาเสพติดแบบฉับพลัน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัชดาภรณ์ ชาญชากริตพงส์. (2543). การสื่อสารกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณวิสา คำแฝง. (2543). การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริกมล จันทร์ปัญญา. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยของศูนย์รัฐสภา-ประชาสังคม จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ศรินลักษณ์ สวัสดิ์มงคล. (2542). กลยุทธ์การสื่อสารของทหารในการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรจน์ เทวหสกุลทอง. (2548). พฤติกรรมและรูปแบบการสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้สูงอายุ ในสถานสงเคราะห์คนชรา. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- หฤทัย ปัญญาวุฒตระกูล. (2548). การสื่อสารเพื่อการพัฒนาเป็นหมู่บ้านอุตสาหกรรมชนบทของหมู่บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Internet

ชยากรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (วันที่ 25 เมษายน 2548). การพัฒนาชุมชน สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม

2551 จาก <http://cddweb.cdd.go.th/cdregion04/cdworker/comcd.pdf>.

http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcmsth/detail.nsp

<http://www.prommanee.com>

<http://www.thaisarn.com>

ภาษาอังกฤษ

Quebral, Nora C. (1988). Development Communication. Philippines: University of the Philippines at Los Banos.

Servaes, Jan. (Ed). (2003). Approaches to Development; Studies on Communication for Development. Paris: UNESCO.

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนา
ชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก คำตอบของท่าน
มีความสำคัญอย่างยิ่ง ขอความกรุณาตอบคำถามตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ.....
2. อายุ..... ปี
3. ระดับการศึกษา.....
4. ประสบการณ์การทำงานในฐานะ อบต.สมัย
5. ข้อมูลพื้นฐานของตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก
- 5.1 ด้านสภาพทางภูมิศาสตร์.....
.....
- 5.2 ด้านประชากร.....
.....
- 5.3 ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 5.4 ด้านสาธารณสุข/สถานบริการสาธารณสุข/อนามัย/โรงพยาบาล.....
.....
- 5.5. ด้านอาชีพ.....
.....
- 5.6 ด้านเศรษฐกิจ.....
.....
- 5.7 ด้านการเกษตร/กลุ่มเกษตรกร.....
.....
- 5.8 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ.....
.....
- 5.9 หน่วยงานราชการ
-

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนของอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

- 1.อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ใช้กลยุทธ์อะไรในการติดต่อสื่อสารกับ
ประชาชนในการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำ
และทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

กลยุทธ์ที่ 1 ได้แก่.....

เหตุผลที่ใช้เพราะ.....

.....

.....

กลยุทธ์ที่ 2 ได้แก่.....

เหตุผลที่ใช้เพราะ.....

.....

.....

กลยุทธ์ที่ 3 ได้แก่.....

เหตุผลที่ใช้เพราะ.....

.....

.....

กลยุทธ์ที่ 4 ได้แก่.....

เหตุผลที่ใช้เพราะ.....

.....

2. ในแต่ละกลยุทธ์ตามข้อ 1 อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีวิธีการ

ดำเนินงานในแต่ละกลยุทธ์อย่างไร

กลยุทธ์ที่ 1

วิธีการดำเนินงาน.....

.....

.....

กลยุทธ์ที่ 2

วิธีการดำเนินงาน.....
.....

กลยุทธ์ที่ 3

วิธีการดำเนินงาน.....
.....

กลยุทธ์ที่ 4

วิธีการดำเนินงาน.....
.....

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

1. ในการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการ
บำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ องค์การบริหาร
ส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ได้นำปัจจัยอะไรบ้างมาใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์

ปัจจัยที่ 1 ได้แก่.....

เหตุผล.....
.....
.....

ปัจจัยที่ 2 ได้แก่.....

เหตุผล.....
.....
.....

ปัจจัยที่ 3 ได้แก่.....

เหตุผล.....

.....

.....

ปัจจัยที่ 4 ได้แก่.....

เหตุผล.....

.....

2. จากข้อ 1 ปัจจัยใดที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะเหตุใด

.....

.....

3. ปัจจัยใดบ้างที่เมื่อนำมาใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์แล้ว ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบ หรือเกิดประโยชน์น้อยที่สุด

ชื่อปัจจัย :.....

ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ

ชื่อปัจจัย :.....

ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชน

1. ก่อนนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้ องค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีความคาดหวังกับประชาชนอย่างไร

.....

2. เมื่อนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้แล้ว ท่านคิดว่าอบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด อย่างไร

.....

3. เมื่อนำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อมาใช้แล้ว อบต.พรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีทัศนคติต่อประชาชนอย่างไรบ้าง

.....

4. มีปัญหาและอุปสรรคอะไรที่เกิดขึ้นบ้างภายหลังจากที่ได้นำกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาชุมชนด้านระบบน้ำดื่มน้ำใช้ในครัวเรือน ด้านการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รวมทั้งด้านการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อไปใช้

- 1.
- 2.
- 3.

5. จากข้อ 4 อบต.พรมณี อ.เมือง จ.นครนายก มีวิธีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างไร

.....

.....

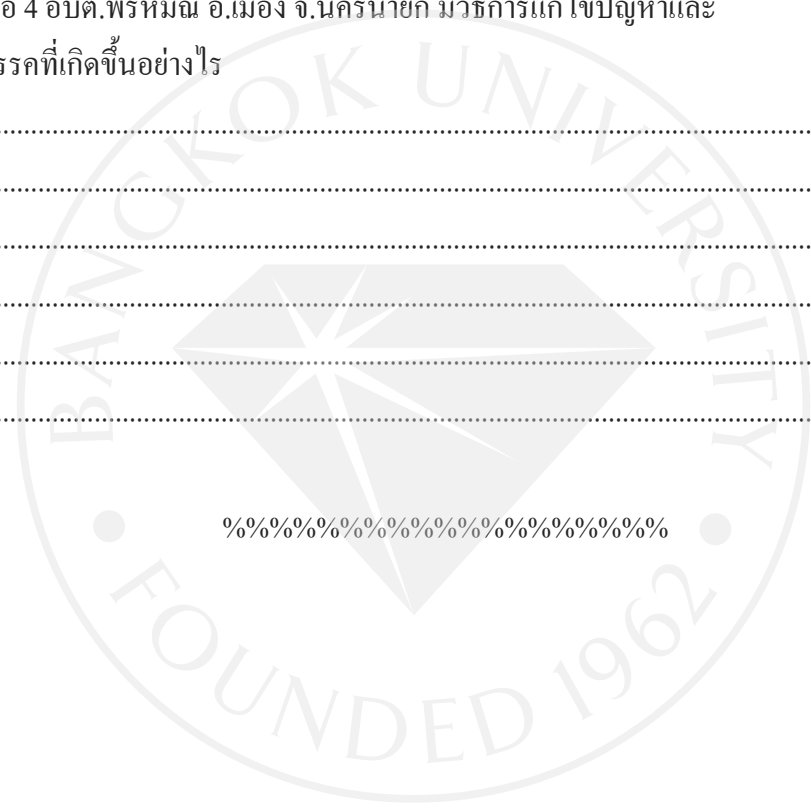
.....

.....

.....

.....

%%%%%%%%%

ภาคผนวก ข

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

1. นายณรงค์ ด้วงศรี ตำแหน่ง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ. นครนายก อายุ 45 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
ประสบการณ์การทำงาน 3 สมัย

2. จ.ส.อ.สุวรรณ เสือสวย ตำแหน่ง รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก (1) อายุ 42 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
ประสบการณ์การทำงาน 3 สมัย

3. นายอุดม แก้วไย ตำแหน่ง รองนายกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก (2) อายุ 40 ปี จบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี
ประสบการณ์การทำงาน 2 สมัย

4. นายพิชญ เพราะกระทอก ตำแหน่ง สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก หมู่ 1 อายุ 37 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประสบการณ์การทำงาน 2 สมัย

5. นายเสรี เดชะ ตำแหน่ง สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก หมู่ 2 อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6
ประสบการณ์การทำงาน 2 สมัย

6. นายสมนึก ศรีสุข ตำแหน่ง สมาชิกกองค้การบริหารส่วนตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก หมู่ 3 อายุ 41 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6
ประสบการณ์การทำงาน 1 สมัย

7. นายอุคร พนมกุล ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลพรหมณี
อ.เมือง จ.นครนายก หมู่ 4 อายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6
ประสบการณ์การทำงาน 1 สมัย

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างเนื้อหาการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว

“วันที่ 2 กันยายน นี้ เวลา 9 โมงเช้า จะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาฉีดยากันยุงให้กับหมู่บ้าน ถ้าบ้านไหนไม่มีคนอยู่ก็ขอให้แบ่งเวลา หรือแบ่งคนให้อยู่บ้านด้วย เพราะถ้าไม่มีคนอยู่ เจ้าหน้าที่ก็จะไม่เข้าไปฉีดยากันยุงให้ ใครได้ยินแล้วก็ช่วยบอกต่อกันไปด้วย”
(ประกาศก่อนถึงวันที่กำหนด 2 วันๆละ 3 รอบ เช้า กลางวัน เย็น รอบละ 2 ครั้ง)

“วันที่ 9 ถึง 12 กันยายน นี้ ตั้งแต่เวลา 8 โมงเช้า เจ้าหน้าที่ฝ่ายโยธาของรัฐจะมาลอกคลองพรหมณี บ้านใครที่อยู่ใกล้คลองให้ย้ายของตัวเองออกจากขอบคลองด้วย เพื่อให้เจ้าหน้าที่เค้าทำงานได้สะดวก อย่าลืมบอกต่อกันด้วย”
(ประกาศก่อนถึงวันที่กำหนด 2 วันๆละ 3 รอบ เช้า กลางวัน เย็น รอบละ 2 ครั้ง)

“วันที่ 16 กันยายน นี้ เวลา 10 โมงเช้า ทางอบต.จะปิดน้ำประปาหมู่บ้านจนถึงบ่าย 3 โมง เพื่อตรวจสอบรอยรั่วของท่อน้ำ ให้ทุกบ้านรองน้ำไว้ใช้ อย่าลืมบอกต่อกันด้วย”
(ประกาศก่อนถึงวันที่กำหนด 2 วันๆละ 3 รอบ เช้า กลางวัน เย็น รอบละ 2 ครั้ง)

“วันอาทิตย์ที่ 5 ตุลาคมนี้ สาธารณสุขจะมาแจกยาสามัญประจำบ้าน บ้านไหนอยากจะได้ก็ให้มารับที่บริเวณหอประชุม วัดโยธี ตั้งแต่เวลา 8 โมงเช้า ถึง บ่าย 3 โมง ให้เอาบัตรประชาชนมาด้วย อย่าลืมบอกต่อกันด้วย”
(ประกาศก่อนถึงวันที่กำหนด 2 วันๆละ 3 รอบ เช้า กลางวัน เย็น รอบละ 2 ครั้ง)

ภาคผนวก ง

สถานที่สำคัญในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า(จ.ป.ร.)

พระพุทธราย

ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน

ภาคผนวก จ

ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำคัญในตำบลพรหมณี อ.เมือง จ.นครนายก

โคมพรหมณี

ดอกไม้ประดิษฐ์จากดิน

บอนไซประดิษฐ์

ผลิตภัณฑ์จากปูนซีเมนต์